

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa angelica de casibus conscientiae

Angelus <Carletus>

[Nürnberg], 10. Feb. 1492

Obedientia - Ociositas

[urn:nbn:de:bsz:31-300937](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-300937)

Obedientia

¶ Quis effectus nunciationis? **Rñ.** qd qd edificatum est post eam demoliri debet expensis ipsi edificantis. d. l. j. s. j. et. l. p. et. s. j. eodem et extra eodem per totum.

bedientia que est ho

minis ad deū sic dicitur ab Anselmo.

Obedientia est affectio voluntatis conformete deo: sicut ecōtrario. Inobediētia est affectio voluntatis dyabolo instrumentaliter copulate. quia sicut hō per instrū opatur. sic dyabolus per inobediētia sepat hoīem a deo. **Se. ij. et. xj. q. ij. s. eui dēter.** Obedientia que est hoīs ad hoīem est debita reuerētia minoris ad maiorem.

¶ **Q**uam quis teneat obedire in oibus suis maioribus? **Rñ.** qd triplex est superioritas. Prima est in spūalibus. Secūda est in tēporalib⁹ quo ad regimen reipublice. Tercia est in tēporalib⁹ quo ad regimen pprie familie. Et ideo **fm Alex. in. iij. pte summe in tercio precepto.** obedientia limitat fm gradū superioritatis. Illi em̄ qui p̄est spūalibus obedendū ē in spūalibus necessarijs ad salutē vel ad hoc p̄nētib⁹. sicut pape ep̄o et ceteris p̄lati ecclesiasticis ab his q̄ subijciunt iurisdictioni eorū. Dñs et p̄ncipibus. q̄ p̄sunt tēporalib⁹ ad rem publicam pertinentibus: sic eis in hoc est obedendū ab eorū subditis si mō p̄tis eorū nō sit usurpata **fm Ri. in. ij. di. vltima.** quia si est usurpata nō tenent nisi p̄pter scandalum. Et adverte qd ecclesiastici nō sunt subditi dominorū tēporalium: et ideo nō possunt eis aliquid p̄cipere. de cōsti. c. eccia. Patri autē carnali cum p̄est cure rei familiaris debetur ei obedientia a filijs. in his q̄ pertinent ad dispositionē rei familiaris. Dñ talibus in p̄fatis nō obedientes scienter et sine rōnabili cā: et in re alicuius importantie: aut et cōtemptu peccant mortaliter: nisi foret illud qd precipitur p̄tra preceptū dei vel in salutis dispendium: aut p̄tra preceptū superioris ad ip̄m precipientes. In alijs autē q̄ ad eorū superioritatem nō pertinet nō est necessarius obedire. Et cū ista a. c. si quis. de malo. et obe. in glo. z. viij. q. j. sciendū. xi. q. ij. si do min⁹. z. s. l. b. u. s. Dicit tñ **Tbo. sc̄da sc̄da. q. c. iij. q. i** his q̄ p̄nēnt ad interiorē motū voluntatis nō tenetur homo homini obedire. qd limita vez: nisi op̄ extrinsecum nō posset perfecte perfici sine applicatione animi. quia tūc nō haberet veritatem. h̄ tenetur obedire applicando animus ad perficiendū quod precipitur.

¶ **Q**uam pape sit obedendū in oibus? **Rñ.** **Pa. in c. inquisitioni. de sen. ex. qd si preceptū sapit peccatum:** tunc nō est ei obedendū. qd intellige etiā de veniali. **xl. di. in summa.** Si vō preceptū nō sapit peccatū. tūc ab ecclesiasticis personis est sibi obedendū. **lz videtur durum. xix. di. in memoria. ni si qñ ex obedientia presumeret status ecclie perturbationi vehementer: vel aliud malū futurū seu scandalum.** Nam tunc etiam si precipetur sub pena ex cōmunicatōis late sine nō est ei obedendū: vt **no. Pa. l. c. si qñ. et in. c. cum ado. de rescrip. Et q̄ infert Pa. l. d. c. si qñ qd qñ mandat aliquid ex cui⁹ executione presumitur scandalum futurū in ciuitate nō**

est ei obedendū. quia hoc sit auctoritate legis in. d. c. si qñ. z. in aut. vt nulli iudicium. h̄ debet rescribere pape. Limita sc̄do qd nō tenentur obedire **fm Panor. in. c. cum olim. de ele. coniug. qñ papa cum maiori parte consilij indiceret continentia certo generi personarū post promotōem eis resistentibus.** quia continentia persuaderi potest imperari nō pōt. **xxvij. q. j. Integritas.** Et sic p̄t dici qd nec papa potest indicare eis vitam strictiorem contra eorū velle. **lxvij. dist. gesta. z. qd ibi notatur. et i regula qd om̄s tangit. de re. iur. li. vj. Itē si papa credat mandatum iustum et iuste facere: h̄ tñ subdito constat mandatum in se continere peccatum nō est exequendam. vt in. c. fas. de rescrip. sp̄. A secularibus autem est obedendū pape in spiritualibus et ecclesiasticis que pertinent ad salutem z bonorum morum et necessariorum cōseruationem. In temporalibus vero nō tenent ei obedire: nisi sint ei subiecti vel rōne cause vel rōe p̄sone. Unde si preciperet seculari nulla rōne sibi subdito: qd det sibi bona sua nō tenentur obedire. Itē dicit de episcopis et alijs p̄lati spiritualibus quo ad tēporalia. Et similiter de p̄lati secularibus. quo ad spiritualia. z hoc sequitur **Inno. in. d. capitulo inquisitioni.****

¶ **Q**uam subditi seculares teneant obedire dñs suis volentibus eos subijcere altarijs dñi. **Rñ.** qd nō. qd nō pōt hoc facere sine eorū voluntate. c. dilecti de ma. et obe. et. c. si. eodem.

¶ **Q**uam in om̄i obedientia sint intelligende alique conditōnes? **Rñ.** glo. in. c. ij. de voto. qd sic. sc̄z si possibilitas adest. facit. c. querelam. z. c. b̄cu. de iureiur. et. l. paulus. ff. que sine sine app. re. Item admittit omnē rōnabilem cām: vt **no. Pa. in. c. magne de voto. facit. c. si quādo de rescrip. et. c. et pte. de officio dele. et quod no. Archie. in. c. vna. lxxvj distin.**

¶ **Q**uam contra obedientiam currat prescriptio? **Rñ.** qd non. quia semper est in mala fide. l. j. de seruis fugit. z. c. si. de regula. et in glo. c. sicut nobis de regula.

¶ **Q**uam subditi dubitās ne id qd precipitur sit contra deū vel nō: teneat obedire. **Rñ.** qd sic. immo excusat: vt **i. c. qd culpa. xxij. q. j. nisi sit de his ut qbus ignorantia nō excusat. c. ad aures. de tempo. ordi. imo bonū sine quo pōt esse salus debet dimitti p̄pter obedientiam. xj. q. ij. qd ergo. d̄z tñ subditus q̄ntum pōt in tali dubio inq̄rere.**

¶ **Q**uam sacerdos teneat denunciare excoicatum? **Rñ.** que sit innocētē ad preceptū ep̄i. **Rñ.** **fm Tbo. in quolibet. qd si solum mandat denunciationē obediāt. Si vō mandat excoicātōem dicit. qd si p̄bare nō pōt eius innocentia qd d̄z obedire. Sed ego dico qd nullo modo d̄z obedire. qd h̄z excusationem paratam: dicendo qd aut amittat cause cognitōem aut ipse excoicet si nō vult cōmittere. z ipse denunciabit aliter nō d̄z p̄tra cōsciā obedire. vide supra. In dicare. s. vij.**

¶ **Q**uam obedientia in his q̄ quis p se vult sit merito. **Rñ.** qd sic. si sūt p̄ncipalē p̄pter obedientia secus si sūt p̄ncipaliter. qd placent. ita **no. viij. q. j.**

sciendum. et illud Greg. fm hanc distinctiōem est intelligendum.

9 Quidrum clericus teneatur obedire ep̄o precipiēti sibi q̄ det libros suos alteri: vel q̄ resignet beneficium: R. fm Ray. q̄ non. q̄ nō p̄inet ad ep̄m hoc p̄cipere. vij. q. j. quia frater. quod intelligo q̄ sine causa hoc p̄cipit. Sed cum causa p̄cipiendo sic tenetur: puta quia clericus est iceptus et vult dare idoneo p̄pter bonum ecclesie. ar. c. cum aposto. l. s. Prohibemus. de cens. xvj. q. j. p̄dicator. et d. magistris. c. super specula. dummodo libri et tales res sint de bonis ecclesiasticis non p̄p̄is. quia sic nō teneretur. c. requisisti. de testa. de iure patro. c. cum dilectus.

10 Quidrum monachus religiosus nō et̄ceptus magis teneatur obedire ep̄o q̄ suo p̄lato: R. q̄ nō. lviij. di. c. j. et. xij. q. j. non dicatis. De obedientia religiosorum vide religiosus. de hac materia vide s̄ Inobedientia.

Oblatio ut dicatur et sic tria requiruntur.

Primum ex pte offerētis. s. ut sit xp̄ianus q̄ ab infidelibus eccia nō recipit obligatiōem. s̄ extirpationē oblationū pro infelē: ut in. c. quanto. de usu. Secūdu ex pte eius cui offertur. ut sit eccia. quia qd̄ sit p̄uate persone nō oblatio s̄ donatio est. Tercium ex parte rei donate. ut. s. sit licite acquisita. quia illicite acquisita non recipitur pro oblatiōe. c. q̄ in oibns. de usu. c. et transmissa. d. deci. et glo. in summa. xiiij. qd̄. v. hec p̄. in. c. causa. de ver. sig.

11 Quidrum oblatiōes sint de p̄cepto: R. q̄ oblatio accipitur largo mō. p̄ om̄i quod offertur ecclesie siue in vita: siue in morte. facit. c. in nostra. de sepul. siue sint mobilia siue immobilia. xij. q. j. vidētes. et hec non sunt de p̄cepto: nisi q̄ a defunctis sunt legate. xij. q. ij. qui oblatiōes. nam tunc p̄cipit mortaliter nō solutēs. Aut quādo quis se obligavit quoquo modo. Accipitur secūdo oblatio p̄p̄e est stricte fm cōem vsū loquēdi. et est oblatio que fit sacerdoti in missa. et hec est de p̄cepto i p̄cipuis festis fm Hostiē. allegat. c. om̄is xp̄ianus. de con. di. j. Panor. v̄o in. d. c. causa dicit. Hoc v̄o n̄ ubi sacerdos indigeret. als̄ autem dicit relinq̄ndum consuetudini. quia nō reperitur. iure cantuz q̄ talibus diebus ex necessitate fiant tales oblationes. Archi. v̄o i. d. c. om̄is xp̄ianus. et gl. et Lau. et Hugo. et Ray. tenent q̄ nō sunt de p̄cepto. et fm Hugo. illud quod dicitur. non apparebis in conspectu meo vacuus: fuit ceremoniale et iura que videtur innuere q̄ sint de d̄cepto intelligi debent de alijs oblatiōibus legatis ecclesijs vel ex voto debitis. Ego autē istud credo verius q̄ nō sint de p̄cepto etiam rōne p̄suetudinis. quia nemo offert nisi cui placet. et sic cōsuetudo nō potest introduci ut s̄. Consuetudo. s. ij. Solummodo ergo erunt de p̄cepto rōe paupertatis sacerdotis. quādo parochiani sui sunt ditites et abundant. quia tūc possunt cogi ab ep̄o per subtractiōem dimiorum. arg. p̄me. Loz. ix. sed si sunt eque pauperes: sicut sacerdos sic non videtur fm Inno. et glo. et Ray. Sed

dicam illud. lxxvij. dist. Clericus inquit victus et vestitus suo artificio: vel agricultura sine officij sui detrimento preparet. Laudabile tamē consilium est ut semper offerant in p̄cipuis festis aliquid i missa: et sic intellige. d. c. om̄is et similia. et hec est cōis op̄atio doc.

12 Cuius erunt oblationes que fiūt: vel in ecclesia capella: vel imaginē: vel celebranti: vide supra Ecclesia. s. ix.

13 Quorū oblatiōes p̄hibētur recipi: R. glo. in c. oblatiōes. lxxx. di. q̄ primo p̄sonarū desiderantiū. Secūdo opprimētū paupes. Tercio sacrilegorū. Quarto qui extrahit serū violenter de eccia confugientem ad ip̄am. Quinto raptorū. Sexto vsurarioz. Septimo meretricū. Alioz v̄o nō sunt respiciēde. q̄ est penale. ut ibi dicit glo.

14 Quidrum sacerdos possit recipere oblatiōes que ei offerunt pro missis dicēdis. quas penitēti inunxit in p̄ntia ut faceret dicit: R. potest. s̄ sp̄s malē est. et ideo si potest presumere q̄ penitens aliquod scādalu ex hoc cōcipiat. vel aliq̄ ali? d̄ respuere et ad aliū mittere. c. cum ab om̄i. de vi. et ho. de.

15 Pone q̄ sit consuetudo i aliqua eccia q̄ p̄p̄ositus habeat oblatiōes que fiunt in dominica. et sacrista illas que fiunt in festo sancti Laurētij. V̄o d. festum in dominica quis habebit. R. Bar. in l. p̄ consul. ff. de off. p̄consul. q̄ erunt p̄p̄ositi per dictaz legem. quia inspicitur potius qd̄ est naturale: q̄ accidentale.

Obligatio est iuris vinculu quo necessario astringimur ad aliquid danduz vel faciendū: ut nisi. de ob. in prin.

16 Obligatio sine consensu nulla est. l. j. ff. d̄ pactis. et nemo obligatur nisi qui animū obligandi se habeat. ff. de ac. et ob. l. obligationū. la. j. facit glo. i. c. iij. de voto.

17 Quomplex est obligatio. R. q̄ triplex. Prima d̄ naturalis tū q̄ in se p̄inet naturalem equitatem. hec p̄trahitur per vinculu naturale. s. p̄sensuz. et fit fieri inter oēs hoies rōnis capaces. s̄ in foro p̄tētio so hec inefficax est ad agenduz. s̄ in foro p̄scie liget. ut. j. Pactū. s. iij. Secūda d̄ civilis tū: q̄ est cum quis civili iure tū est astrictus: s̄ naturalis eq̄tas dissuadet eū teneri. sicut cū quis spe future muneratiōis fecit instm̄. in quo p̄stetur se recepisse centum. que tū non recepit. et hec nō obligat i foro cōscie: nisi in q̄sum a prelato cogetur. fm Inno. in c. q̄ pleriq̄. de immu. eccle. Tercia d̄ naturalis et civilis s̄l. q̄ ē cū q̄s cū solēnitare iuris potēs se obligare obligat se ad aliqd̄ q̄ natural' eq̄tas vult eū observare. et de istis h̄ insti. de ob. p̄ totuz. Et hec obligat in vtroq̄ foro fm oēs doc.

18 Quot modis contrahitur tertia obligatiō. R. q̄ tri. quattuor modis. Primo ex contractu. ut emptione. venditione. locatiōe. et huiusmodi. Secūdo ex quasi contractu. s̄ cum quis gerit negocium alterius sine mandato eius. Tercio ex maleficio. ut ex furto. rapina. et h̄mōi. Quarto ex quasi maleficio. s. cum quis non directe deliquit sed quasi ut cū ex ei? domo aliqd̄ est effusuz q̄ alteri nocuit. In-

Obligatio.

stituta sub diuersis modis. Itē strabitur quattuor modis. Primo re. vt in mutuo. pmodato. deposito & hmoi. Secūdo verbis in stipulando. Tercio lit teris. vt qñ in lris cōfiteretur se recepisse aliqd qd tñ non recepit. Quarto solo consensu; vt in societate mandato emptōne venditōe vel locatōne. In his non requiritur scriptura nec pñtia; h̄ sufficit eos q̄ contrahunt consentire p se vel per nunciū; vel per eplām; secus in alijs; q̄ vltra pñsūm requiritur; vel lra. res vel verba; hec habent diffuse insti. qui mō. re cōtra. obligatio. et sub alijs modis.

4 **Q**uam in generali obligatōne veniant q̄ spāliter quis nō fuisse promissurus? Rñ. fm̄ Bar. in l. j. l. que res pi. ob. po. q̄ non. vnde dicit q̄ si q̄s obligauit oia bona sua non intelligit obligare ea q̄ nullo mō spāliter esset obligaturus; puta pannos lectos; et alia suppellectilia sine quibus viuere nō possumus.

5 **Q**uam papa possit absolvere ab obligatōe q̄ q̄s alteri tenet. vide s̄. Juramentū. vj. in pn.

6 **Q**uam obligatō semel extincta possit instaurari Rñ. q̄ nō. tex. in l. cum ex causa. l. de remis. pig. h̄ oportet alia fiat si debz inesse.

7 **Q**uam obligatio dissoluatur adueniēte termino. Rñ. Pa. in. c. sicut et lris. de spon. capiēdo mē tē Hof. placet do. Aūto. 7 est amica veritati. q̄ aut terminus apponitur ad sollicitandū implementū obligatōnis. et tunc lapsus termini non liberat ab obligatōne. ar. l. obligationum. §. placet. ff. de act. et obli. et arg. c. cū dilecti. de dolo et contu. et l. cel. sus. ff. de ar. Et tunc ponitur ad sollicitandū implemētū; qñ apponitur terminus contractū iā perfectō; puta contractū quis sponsalia. 7 postea pmit tit q̄ infra certum tēpus ducet eam nō dissoluitur elapso termino. Aut terminus apponitur ad finē dām seu limitandam obligatōem. et tunc lapsus termini liberat ab obligatōne si per eum nō stetit qñ impletet in termino. Et isto modo d̄r appositū qñ apponitur ad sollicitandum principū contractus puto pmissimus ad inuicē tali tpe conuenire ad contrahendum sponsalia elapso die liber est p quem non stetit.

8 **Q**uam obligatus statim teneat. Rñ. Pa. in. c. h̄ heli. de symo. q̄ aut dies est appositā obligatōi 7 si sunt eiusdem fori reus et actor; tenetur reus sine i terpellatōne offerre; et ire ad domum eius. q̄ dies interpellat pro homie. c. potuit de loca. et l. magna l. de contrahen. et co. stipu. Si non sunt eiusdem fori nō tenet reus sponte ire ad forum alterius vel ad domum; h̄ dicat in domo sua paratus sum sol uere si sit qui recipiat. et sufficit iuxta nō. in. l. itē illa ff. de cōsti. pecu. et ibi Bar. 7 Albi. in. l. iubemus. l. de epi. et de. qd̄ nō. p̄ limitatōne. c. potuit. de lo ca. Intellige nisi aliud sit spāliter in pacto. Aut di es non est appositā. et sic requiritur monitio. vt in. l. si ex legati cā. ff. de ver. obli. et vide s̄. Mora. §. j. 7 l. Solutio. §. xir.

9 **Q**uam obligatus legere duobz annis et impe ditus ex aliqua cā non fecit teneat legere alijs duo bus post illos seq̄ntibus? Rñ. Pa. in. c. Significa uerunt de iudi. q̄ non q̄ alie sunt ope illoz duo

rum sequentium et alie precedentium. q̄ ope per sonales mutant ex cursu tps. vt in. l. si non fortem §. libertus. ff. de condi. inde. ad idem facit. l. si vsus fructus in biennium. ff. de vsufu. vbi finito tpe si nitur ius. et hoc voluit Barto. in. d. terminis in l. et ideo hesitat. ff. de ver. obli. Secus dicit vbi fa ctum ad qd̄ quis tenetur non diuēficatur et tpe q̄ tunc elapso tpe ad qd̄ tenetur integratur tēpus. **Q**uam pactū seu pmissio obliget qñ turpitudō tñ versatur ex parte recipientis obligatōem. Rñ. Pa. in. c. debitor. de iureiur. q̄ non. p̄ ibi. q̄ pro missio de soluendis vsuris non obligat. quia si ob ligaret etiā naturaliter solū cogeretur soluere rōne pacti. vt in. c. j. de pactis. sicut cogitur qñ interuenit iuramentū. Rñ. quia cū lex resistit etiā alteri cōtra hēti nō nascitur obligatio. etiā naturalis. vt in. l. cā lex. ff. de fideiussio. et ibi plene per Bar.

11 **S**ed q̄re obligatur magis ex iuramento q̄ ex p missione: cum deus non faciat differentiam int̄ iuramentum et simplicem loq̄lam. vt in. c. Juramē ti. xxi. q. v. Rñ. Pa. in. d. c. debitor. q̄ id est. q̄ simpler pmissio est nulla. et id̄ habetur pro non fa cta ppter turpitudinē recipientis. secus in iuramē to. quia cui fit. f. deo nō turpiter accipit; nec iurans peccauit. Promissio etiā dirigitur in hominē. Iura mentum autē in deum.

12 **Q**uam administrator; nō h̄ns expressam man datū ad penā apponendā; vel ambafato; possint obligare constituentes ad penā; quam apponūt p obseruatōne eius qd̄ pmittunt. Rñ. Pa. in. c. ij de preca. q̄ sic. facit. l. bñ a zenone. l. de qua. pre scrip. et l. si pcurator; cesaris. ff. de iure fisci. et d. c. ij vbi prelatos potest apponere penā; et obligare se et successores. diuino modo cōtractus fit rōnabilis 7 c. dilecti. in fi. de arbi. et qd̄ scribitur in. c. nulli. de re. eccle. nō alie. vbi rector eccie potest obligare sine cō sensu epi omnia bona eccie generaliter pro observa tione contractus alicuius. quia solum ibi p̄hibet specialis hypotheca. Quod limita verum; nisi con tractus nō teneret. aut esset nullus q̄ cōtra ius. q̄ pena tollit. secus si esset nullus q̄ p̄ter ius. q̄ te netur p̄ne appositō. d. c. dilecti. vide glo. in. c. acced forium. li. vj. et tex. cum glo. in. c. significantibus. d̄ offi. dele. Limita sedo nisi pena esset p̄ter naturā; contractus. vt in. d. l. si pcurator; vbi non tenetur fiscus ad duplum vel triplum. licet procurator ob ligauerit se si euinceretur res quā vendit. secus qñ p obseruantia contractus opponitur. vt in. d. l. be ne a zenone.

13 **Q**uam pater obligetur ex cōtractu filij. Rñ. Jo. de pla. insti. qd̄ cum eo. §. in rem. q̄ si verum est i utilitatē patris; puta q̄ mutuo accepit pecuniam vt se vestiret fm̄ cōuenientiam suam et hmoi. 7 sic tenetur. l. iij. §. labeo idē. ff. de in rem verso. et d. §. in rem. Si vō nō est verum in utilitatem patris; h̄ potius mutuo accepit vt faceret pompas; vel lu deret et hmoi; sic nō tenetur nec pater pro filio nec dñs p suo. l. q̄ si seruus. §. h̄ si accepit. ff. de in rem verso. nisi ei? in iussu fecisset. l. j. ff. qd̄ in iussu. Si tñ ha beret pompas teneat restituere creditor. l. iij. §. sed si rem. ff. de in rem verso. Similiter tenet pater si

habet peculium filij deducto tñ pñs q̄ ipse pater in dicto peculio debz habere. l. si si damni. S. peculium ff. de peculio. Idem dic de mercatoribus q̄ pponunt insitiores q̄ tenent de contractibus factis nomine ipsorum. ff. de insitio. p totum. quia videtur contrahere cõpreponente q̄ contrahunt p̄posito. l. si insitio rem. ff. si cer. pe. Idem in exeratore navis. l. j. in pñ. ff. de exer. ac.

14 **U**trum ille pro quo quis agit eius negocia vtiliter obliget eide: R. q̄ sic. ar. l. cum pecunia. ff. de nego. ge. et qd no. glo. in. l. j. S. h no nullos. ff. de tutel. z l. si si ideo. ff. de ma.

Obses potest dari liber ho pro pace seruanda no pro pecunia d̄ ut reuoran. c. ex rescripto. ar. ad idem. ff. de testa. l. obsides. ff. de iure fisci. l. diuus.

Et illud qd dicit q̄ liber ho no potest obligari extra de pigno. c. j. z. l. que res pigno. ob. po. l. qui filios. intelligit q̄ non potest obligari vt in eo sit ius pignoris: h̄ tñ ius retentionis. ita tenet glo. in c. vt pudem. S. item eisdē. xxij. q. vltima. z in. c. ex posita de arbi. Itē homo redēptus ex captiuitate tenet seruire p̄ quinquēniū: nisi soluat p̄ciū. L. de postluminio reuer. l. vltima. Itē sicut pater potest videri filium p̄pter famē. sic et obligare. L. de patri. q̄ h. distra. l. ij.

Obstinatio est quedam pertinacia. et ideo dicitur vt infra pertinax.

Occasionem pbens alteri peccandi vtrū peccet R. Ladul. in q̄rto di. v. q. vltima. in si. q̄ duplex est occasio. Queda actiua. s. cū quis est q̄si coadiutor in peccato vel aliqd tale facit quod facere no debet. vnde alius accipit exemplum z occasionē male opandi. sicut qui in. xl. sine necessitate comedit carnes. z alijs dat occasionē male opandi. z istud est peccatū. z tale q̄le illd̄ cui? est occasio. Queda ē occasio passiuā q̄. s. q̄s facit qd facē d̄. z ex hoc accipit alter occasionē peccandi. z talis no peccat. q̄ facit qd facere debet qd limita. vt infra Scandalum. S. iij. z. iij. Vide de hoc etiā s. Causa. S. vj.

Occultum dicitur dupliciter fm Pa. in. c. ex literarum de tēpo. or. Primo put distinguit p̄ p̄babile. Aliomō put distinguit p̄ notorium. Et tñ licet aliq̄ sciant: tñ notorium no est qm̄ aliq̄ tergiversatione celari pōt.

Odiū dei est filia luxurie: h̄ odiū pximi est filia inuidie vel ire.

Utrum sit peccatū mortale: R. Odiū dei maximū peccatōrū est. q̄ vnūquodq̄ qd ē p̄pter se est pot̄ eo qd est propter aliū. In odio dei voluntas auertit a deo fm se. In alijs vero peccatis no auertit a deo fm se: h̄ fm aliud inquantū appetit aliqd inordinate qd h̄ auersionē annexā a deo. Et est odiū pximi qd cū opponat charitati est peccatū mortale de se. Et tñ opponit questio: vel qm̄ no facit pximo qd tenet de necessitate: vel

appetit facere vel facit. primo aliqd notabile malum. Vnde p̄me Jo. ij. Qui odit fratrem suū homicida est. p̄ acadēs tñ et p̄pter impfectionem actus pōt esse veniale. puta cū no est in deliberatione voluntatis. h̄ in p̄mo motu solū. Itē qm̄ malū quod primo desiderat est modicū: nec notabile malum vellet haberet. Itē qm̄ odit peccatū pximi. no naturam fm Tho. xxij. q. xxvij. Itē qm̄ malū no vt malū vellet. primo. h̄ sub rōne boni. puta zelo iusticie vel ad bonū seu correctionē illius cui vellet z h̄mōi. q̄ tñc p̄prie no h̄z rationē odij. Et q̄uis illa que cõmittunt exterius quantū ad lesionem pximi sint grauiora. tñ quantū ad voluntatis de ordinationē odij. pximi est peccatum grauisimū eoz peccatōrū que sunt p̄ pximū. et ontur ex inuidia directe fm Sic. xxij. mora. Dispositiue vō ex ira. Ricar. tñ in scdo sententiāz refert quosdā tenere q̄ potius ontur ex ira. licz aliqd odij ex inuidia onatur.

Officium diuinū. vide s. More.

Utrum officium ad qd tenet exequēs no mere p̄mū necessario p̄missum generaliter faciēti. Vnde cūz p̄mittit aliqd generaliter capienti bannitū no debet famulo potestatis capienti quia ad hoc tenebat ex officio suo. facit. l. congruit ff. de offi. p̄si. et. c. j. de offi. or. no. Pa. in. c. in ecclesijs de cens.

Utrum p̄ habendo officio tpali possit aliquid dari: Rñ. Se. in. c. p̄ h̄iani. de homi. li. vj. tenet q̄ sic. si duo cõcurrant. p̄mū q̄ publice det non occulte. q̄ cādestine dare reprobat. ff. de poli. l. j. z ij. ff. de admi. tu. l. no existimo. Nec ob. l. si. L. ad l. iul. de abi. q̄ phibet aliqd ad officij p̄mouēdū p̄cio vel ambitione. h̄ p̄ba te vite. q̄ fm glo. loq̄t qm̄ secrete dat. Scdo si cupit p̄desse z non p̄cessa Adde terciū si est idone? als no. facit. viij. q. j. q̄ ep̄atū. secus in officio ecclesiastico. vide de hoc s. Dignitas. S. ij.

Utrum officialis possit aliquid recipere qm̄ gratis tenetur impedere officij: Rñ. q̄ no. vt i. l. si. L. ad l. iul. de abi. vbi phibet aliqd recipere. cū q̄s ē in administratione etiā post depositū officij p̄ aliquo p̄suto beneficio tpe administratōis. de quo vide s. Juder. S. viij. cū sequētibz.

Utrum liceat mutuari sup officia dñis: Rñ. fm S. Tho. in epistola ad duassaz brabantie. q̄ si ex pacto mutui detur vt officij recipiat sic vsura ē. quia pro mutuo accipiūt officij p̄tātē. Hoc ego lemitarē in officijs secularibz que non dant gratis: h̄ vendunt. secus esset in officijs q̄ debent gratis dari. q̄ sic no esset vsura ex pte dantis mutui: cūz nihil accipiat q̄ pecunia extimandū sit. licz ex officio p̄nter aduenit lucz. q̄ illud lucrū aduenit rōe laboris: h̄ potius ē iniusticia ex pte nolentis aliter dare talia officia. In sp̄ialibus autē officijs induceret symoniā.

Zeum sanctū dicitur triplex qd per

Utrum p̄ncipale dicitur crisma sanctū: qd de oleo et balsamo fit. et cū isto benedi

emittit fontes baptismales. calix & patena. ecclesia et altare. et puer baptizatus in vertice & fronte. et epi qui consecrant: in manibus et in capite. & omnes fideles cum crismate. & istud est annuum consecrandum & innotandum. c. si quis de alio. de conse. dist. iij. & grauer punit sacerdos qui in baptismo vultur de alio q̄ de nouo. vt in. d. c. si quis. Secundum oleum sanctum est cathecuminum. & dicit oleum benedictum siue sanctum: & isto inungunt baptizandi inter scapulas. & in pectore et manibus sacerdotis cum ordinat. Itē principes et reges in brachio & humero. Itē ecclesia & altare ante crismationem. Tercium oleum sanctum est quo inungunt infirmi in articulo mortis. de quo. f. Ducto.

¶ **Q**uia alio tpe possit confici presatū oleū q̄ i die cene: Rū. q̄ p̄mū nō. de conse. dist. iij. omni tpe. de sen. excō. qm. li. vj. de alijs duobus non inuenit p̄hibitum.

¶ **Q**uia oleū nō sacrum additū sacro efficiat sacrum: Rū. vt s. Aqua benedicta q̄ sic.

Opinio est assensus intellectus ad aliqd. nō quia sufficienter moueat ab obiecto p̄mo. s̄ p̄ quādam rōnabilem electionem voluntarie declinans in vnā partē magis q̄ in aliā. cū dubitatione tamē et formidine alterius ptis. ita tū q̄ ad illā partē quā formidat nō habet rō expressā p̄cludēs formidat tū p̄pter debilitatē rōnis alterius ptis. fides vō est cū certitudine absq̄ tali formidine. Scientia autē est assensus intellectus moti ab obiecto p̄ seipsum cogniti: sicut in p̄ncipijs p̄mū v̄l p̄ aliud sicut in cōclusionibz: quaz est scientia. Nec S. Tho. xxi. q. j. ar. iij. dubiū vō est motus indifferens in vtrāq̄ partē p̄dictionis. de quo s. Dubium. Scrupulus est cū intellectus ex leuio coniecturis seu medijs & multū debilito mouetur ad vnā partē. & hec etiam dicit suspitio & pusillanimitas spūs q̄ repellēda est. vt di. vj. q. j. Oues in fi. Ois enī suspitio potius abijcienda est q̄ acceptanda. Et de his habes per Car. in de. ne romani de elec. & in. c. literas de p̄sum.

¶ **C**ui opinioni est adherendū in varietate: R. distinguendo. Aut vna opinio h̄ p̄ se legē vel antiquā consuetudinē approbatā. et aliam non et sic illa est p̄ferenda. q̄ minime mutāda sunt q̄ certā sententiā semp̄ habuerūt. l. minime. ff. de legi. Aut nō est lex nec consuetudo p̄ aliq̄ ipsarū. vel ē p̄ vtrāq̄: & tūc debent cōcordari. vt dicit in vno casu vnā obtinere. & aliā in alio si fieri pōt. vt in. c. literas de resti. spo. xv. q. ij. §. his ita respōdetur de cogna. spi. c. j. Conueniēs enī est iura iuribz cōcordare. dicit tex. in. c. cū expediat. de elec. li. vj. r. l. j. de inofficio. doti. & l. p̄cipimus in fi. de ap. pel. Et soluit aliq̄ p̄ctas per aliqd & simpliciter vt. xij. q. ij. sine exceptōne. de his q̄ fi. a ma. p. ea. cū apostolica. aliq̄ aliter. de elec. c. q̄ sic. & c. publicato. aliq̄ p̄ secundū. vt de elec. cumiana. & c. cum in iure. Si vō nō possunt cōcordari tūc cōmunis opinio sequēda ē. q̄ in causa dubij p̄ multitudie est p̄sumēdū. ita tenet glo. in. c. fi. de pe. di. f. Bar. in. l. p̄abus. l. de impu. et alijs sub. & glo. in. l. ois

diffinitio. ff. de re. iur. et in de. j. in fi. de sum. tri. dū cūct doct. q̄ in dubijs & decisijs adherendū est p̄silio doctoz. q̄ cōis opinio doc. nō inducit p̄babilem errorem. vide tex. iuncta glo. in. c. vnico. de postu. prela. li. vj. facit tex. in. l. ij. ff. de iur. et facti. igno. Nota Bar. in. l. de eo. l. de pe. iudi. q̄ ma. iudi. qd̄ limita fm̄ Se. in. c. j. de sum. tri. li. vj. v̄z nisi vera & certa rō p̄ria assignet. v̄puta fm̄ Jo. an. in. c. j. de p̄sita. quia notorie dicit male. vel q̄a rōnabiliter potest conuinci. Itā vt dicit p̄s. in. c. tua nos. de vsuris licite iudicat s̄ cōmunē opinio nem doctoz. & etiā glo. q̄ iure nō p̄batur. vel per rationē cui non possit responderi. Ita etiā no. do. Anto. in. d. c. tua nos. & facit tex. in. l. j. §. cūq̄ bee materia. l. de vete. iur. enuc. ibi nō oēs in omnia s̄ certi p̄ certa vel meliores vel deteriores inueniuntur. s̄ neq̄ ex multitudine auctoz qd̄ melius & equius est iudicatio: cū possit vnus & forte deterioris s̄ntia multos in aliq̄ parte supare: hec ibi. Si autem nō apparet q̄ sit cōmunis. tunc p̄ponenda est illa que validioribus rationibus firmatur. ar. in. l. de empti. et vendi. §. item p̄cū. l. de edic. diuadi. tollen. l. edicto. facit. c. dño sancto. §. ecce inq̄ntū. l. di. et maxime si talis opinio sit subtilior. vt dicit tex. in. c. capellanus de scrijs. Aut vna opinio nititur rigori scripto. & alia equitati scripte. & sic ista p̄ponitur. c. vno. de re. p̄mū. lib. vj. r. l. placuit. l. de iudi. et p̄ Ly. in. l. j. et. l. de legi. fallit in odium iudeoz contra quos rigor p̄fertur equitati. c. ij. de iudeis. In alijs autē opinio benignior debet obseruari. l. benignius. ff. de le. facit. c. fi. de transacti. tenet hoc Pau. in. d. de. ne romani. in p̄mū. Et benignior dicit illa que fauet inramento testamento libertati matrimonio religioni & sacramento. facit c. ij. de cog. spi. l. sunt p̄sone. ff. de reli. et sump. su. Similiter illa que soluit q̄ que ligat. regula odia. li. vj. l. arrianus. ff. de ac. & obli. Aut sunt antiqui doctoz. & sic moderni nō eis p̄ponunt nisi nouis rōnibus & causis ad aliud sentiendū inducantur. Itā aliq̄ intellectus iunioris p̄spicior est q̄ senioris. dicit tex. in. l. gall. ff. de libe. & posthu. l. rj. di. §. verū. Aut sunt theologij & canoniste vel legiste. & tunc in materia iuris diuini veteris vel noui testamenti p̄fertur Theologus. In materia vō iuris positui. canonista in materia canonicali. legista in materia legali p̄ponit. Aut sunt quōdoq̄ doctores ecclesie q̄ sibi cōtraducunt. et tunc in subtilibus & questionibus p̄fert. Aug. In translationibus vō Hieronimū. In sermonibus Ambrosius. In moralibus Gregorius. xx. dist. §. j. facit qd̄ nec. glo. in. c. sicut. xv. dist. Aut diuersitas est int̄ papā & conciliū. & tunc in concementibus fidei concilium p̄ponitur. quia orbis maior est v̄be. In alijs autē papa est p̄ponēdus. vt in. c. sunt quidā. xv. q. j. & di. xix. Anastasius. Et intellige papā p̄ferendum omnibus: q̄ tanq̄ papa sic determinat aut statuit facit. c. de libellis. xx. di. Secus si arbitrat̄ sicut doctor. quia nō p̄iudicaret opinionibus alioz. vt notat Inno. in. c. literas. de resti. spo. Dicit tamen p̄s. in. c. tua de decimis. q̄ q̄ dicitur alicuius sacri iura auctoritate iuris diuini: potius est stant

ei q̄ interpretationi pape. ut dicit glo. xx. di. c. j. cum hoc potius spectet ad ecclesiam veniensem q̄ ad pauatā personā. Quod quidē dicit̄ ē mirabile et valde dubitō cū ad papā p̄tineat ius diuinū inter p̄tari ut supra dicit̄ est. Sed p̄t̄ dicit̄ q̄ verū dicit̄ glo. p̄fata q̄n̄ papa diceret cōtra auctoritates iuris diuini expresse. s̄ q̄n̄ interpretando vel declarando dicit̄ sic p̄ponit omnibus. Et sic intellige glo. in. c. hec est fides. xxiii. q. j.

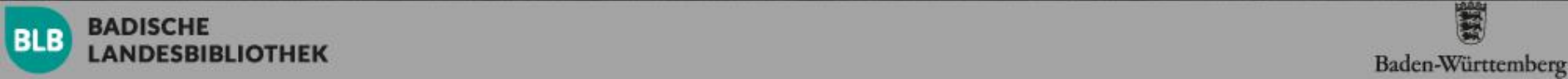
2. **U**trū sequens opinionē doctoz non subtiliter inuestigat̄ que postmodū apparet falsa excuset̄ a peccato? R. p̄a. in. c. capellanus. de serijs q̄ sic. q̄ dū nō apparuerit falsa. facit glo. iuncto tex. in. c. unico de postu. pla. li. vj. et in. c. fi. de spon. duo. et in. ca. cū venerabilis. de consue. facit. l. regula. et quod ibi notat̄. ff. de iur. et fac. igno. et quod notat̄ Inno. in. c. per tuas. el. ij. de symo. et glo. Soffre. et Tancre. in. d. c. capellanus. no. Oldra. in. l. questi. tum. S. j. ff. de fun. instruc. instrum. q̄ le. q̄ sequens opinionē sui doctoz excusatur ab impensione et pensari. quia pbabiliter quis sequit̄ opinionē sui doctoz. l. dicere. S. vnde videndum. ff. de arbi. Istud tamē lamuta verū in his que nō sunt cōtra dei p̄cepta. et l. naturalem insertā mentibz boni. num. quorum ignorantia neminē excusat. de quo dic. vt s̄. Ignorantia. Nec ob. p̄dictis illud. c. in. ueniens de spon. vbi dicit̄ q̄ in dubijs tutior pars ē eligenda. et Ecclesiastica. ij. qui amat periculū peribit in illo. ergo videt̄ se exponere periculo qui in diuersitate opinionū nō elegit tutiorem. quia hoc verū esset q̄ p̄pue dubium est: s̄ q̄n̄ est opinio se. cus est. quia nec tunc sumus in dubio: nec conse. quenter exponit se quis periculo. qd bene no. Itē nec ob. etiā illud Aug. de pe. di. vij. si quis. vbi di. cit̄ dimitte incertū et tene certū. quia alia est certi. tudo in moralibus: alia in naturalibz. Propterea dicit̄ p̄bus p̄mo et bicoz q̄ disciplinati est in vna quoz re certitudinē querere iuxta exigentiā ma. terte. eq̄ cū viciōsum est p̄suadentem querere ma. thematicū et moralē demonstrationē. Non enim cōsurgit certitudo moralis ex euidentiā demōstra. tionis. s̄ ex pbabilibus cōiecturis grossis et figu. ralibus magis ad vnā partē q̄ ad aliam se haben. tibus. Dicit̄ autē pbabile qd pluribus et maxime sapiētibz apparet verū. nā si Joachīm nō fuit hereticus: licet tenuerit falsum cōtra fidē. vt patet in. ca. dānamus. de summa tri. et si. ca. quia ab ec. clesia talis articulus nōdum erat dānatus. multo magis excusatur quis sequēdo opinionē doctozis q̄n̄ talis opinio ab ecclesia nō est reprobata cū tali voluntate: q̄ si nō crederet verā nō ei adhereret: certe in isto nō potest esse cōtemptus. et sic nec pec. catum inobedientie. et ergo tenet certū sibi certitu. dine morali. et dimittit dubium sibi. s̄ opinionem contrariam.

ratio fm. S. Bona. in quarto. di. xv. parte. ij. ar. j. q. iij. accipi. tur cōmunissime fm. q̄ comprehendit omnē actū bonū. sicut accipit glo. j. ad Thessa. v. Non cessat orare qui nō cessat bene fa. cere. Accipitur scōdo cōmuniter fm. q̄ comp̄hen.

dit omnē actū cōteplatiue relatum ad deū. Acci. pitur etiā p̄pue oratio fm. q̄ est ascensus mētis in deum ad aliquid degustandū vel impetrandū vel exoluendū. Et isto modo accepta diuersimo. de diffinit̄. vt patet p̄. Mo. in summa ti. de penis. et Jo. an. in. Gle. vnica de reli. et ve. san. Vnde fm. Aug. in. li. de verbis dñi. Oratio est quedā petitio et alibi dicit̄. Oratio est pius mētis affectus dire. ctus in deū: et plerūq̄ ne pigritet̄ in voces. prun. pens. facit ad hoc de conse. di. j. c. quando autem. Vel fm. Damas. li. xxiij. Oratio est ascensus men. tis in deum. vel petitio decentiū. facit. c. si. xx. dist. Vt oratio fm. Ray. est cōgeries vocū ad aliquid impetrandū in deū tendentiū. Vel fm. Hugo. de sancto Victore. Oratio est deuotio quedam ex cōpunctione. p̄cedens. De etiā descriptiones ora. tionis cōueniunt fm. diuersos eius effectus. et p̄p̄te rea oratio aliqui dicit̄ oratio noie p̄p̄io. et h̄ fit q̄n̄ mens nostra ascendit in deū vel per quā aliquid deo vouet̄ v̄ offerit. et sic ei competit diffinitio. ij. Augu. et p̄ma Damas. Aliquē dicit̄ obsecratio. q̄ quis p̄ cōmissis veniā deprecatur. et alia expediē. tia ad salutē petit. et sic ei conuenit p̄ma diffinitio Aug. et ij. Damas. et alia Ray. Dicit̄ tercio postu. lato. et hoc est q̄n̄ quis p̄stitutus in seruoze sp̄is et charitatis fraternē etiā p̄ salute aliorum orat et petit. Quarto dicit̄ gratiarū actio p̄ quā quis reco. lendo beneficia dei tam p̄terita q̄ p̄sentia et futura totus in deū. attractus quoddā spiritu cōpunctio. nis regratiando deo totus fit illi deuotus. et sic ei cōpetit diffinitio Hugo. Et de istis dicit̄ p̄me ad Thimo. ij.

Utrū oratio sit virtus latric? R. fm. Ri. in. iij. di. xv. ar. iij. q. ij. q̄ sic. inquantū q̄s orat deum. vt sibi exhibeat honorem in recognitionē summi do. minij. cū latric nō sit aliud nisi exhibitio honoris testificantis in eo cui exhibet summum dominij. Inquantū vō quis orat deū. vt p̄ hoc satisfaciat de peccatis suis vel aliorum. sic est actus p̄nie. nec mirū q̄ in genere actū mox idē actus ex fine for. titur diuersas sp̄es. vt p̄z in. v. et bicoz. c. iij. vbi mechās p̄pter lucrū est auarus et p̄pter cōcupiscē. tiam est luxuriosus.

Quis est orandus vtz sol? deus. Rñ. fm. Ri. et vbi s̄. q. iij. q̄ dupliciter quis potest porrigere al. teri p̄ces. aut vt tanq̄ p̄ ipsum implende. aut vt tanq̄ p̄ eius impetrationē adimpleantur. Primo modo solus deus est orandus. quia illa bona que principaliter sunt petenda. s̄. gratia et salus v̄ que nobis deseruiunt ad eoz acquisitionem a solo deo dantur. nec ab alio dari possunt tali modo. s̄z ad acquisitionē glorie et gratie. Secdo modo orandi sunt sancti quia a deo impetrant exauditionē ora. tionis nostre. Vnde Apocal. viij. dicit̄. Ascendit fumus aromatiū de orationibz sanctorū de manu angeli coram deo. maxime gloriosa virgo Maria super ceteros est oranda isto secūdo modo. quia plus valet q̄ ceteri omnes ceteris paribz. Et pro. pterea cum oramus deum vel xp̄m dicim? mise. rere; vel da nobis. s̄ cū oram? sanctos dicim? ora. te. p̄ nobis.

- 5 **Sed** quero nunquid sancti vident orationes nostras. **R.** fm. **Ri.** vbi supra q. licet anime sanctorum naturali cognitione non cognoscant omnia que sunt in hac vita et maxime interiores motus cordis. quia solus deus scrutatur corda. de simo. c. tua in fi. tamen in verbo vident ea que decet eos de nostris actibus cognoscere. de quorum qualitate sunt illi actus quibus eos oramus orando. quia ad eorum gloriam pertinet quod ad eos habeantur necesse recurrere. et quod ipsi prebeant nobis auxilium ad salutem.
- 4 **Quo** debet fieri oratio: **R.** vt colligo ex **Ri.** vbi supra. q. v. vj. et **Tho.** xxij. q. lxxij. **Mo.** et **Jo. an.** vbi s. q. debet fieri cum septem conditionibus seu socijs. Et primo cum humilitate **Judith.** ix. **Mu-**milium et mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. **Ecclesiastici.** xxxv. Oratio humiliantis se etc. ps. Exaudisti orationem humilium. **Nec** humilitas deo debet habere. Primo diffidentiam proprie virtutis. hoc est reputes te indignum exauditione. Secundo confidentiam de dei misericordia ne desperes sicut ecclesia facit que semper in fine orationis dicit. pro dominum nostrum biesum christum etc. q. d. **O** dñe non ad me aspicias: sed ad misericordiam saluatoris. et ad aduocatas Mariam. sic vide quod in letanijs dicitur pro passionem. per crucem etc.
- 5 **Secundo** cum bona dispositione: seu contritione suorum peccatorum. quia cum is qui displicet ad intercedendum mittit irati animus potius ad deteriora provocat. **Dicit** **Be.** iij. q. vij. in graubus. et. xli. dist. 8. j.
- 6 **Oratio** peccatoris exaudiat: **R.** vt colligo ex **Ri.** et **S. Tho.** vbi s. q. aut peccator aliquid petit vt peccator. i. fm desiderium peccati. et tunc non exauditur ex misericordia. sed bene quandoque ad videndum. dum promittit amplius ruere in peccatis. **Ubi** **Aug.** **Queda** negat deo spiritus qui concedit iram. **Et** sic intelligit illud **Prover.** xviii. Qui declinat aurem suam ne audiat legem: oratio eius execrabilis erit. **Aut** peccator orat ex desiderio bono nature. et sic deus exaudit non quasi ex iusticia. quia talis non meretur. sed ex misericordia. si tamen alie conditiones concurrant.
- 7 **Sed** quid si orat pro alio. nunquid exaudiet: **R.** q. aut orat vt minister ecclesie. et sic exauditur. j. q. j. c. dicitur est. **Aut** orat vt priuata persona. et sic non exauditur peccator pro alio orans. **Et** sic intellige. c. si quis inquit. et c. ipsi sacerdotes. et c. sacrosancta. et c. necesse. j. q. j. **De** est quod si ille qui inducit peccatorem ad orandum pro se sit bonus tunc peccator exaudietur: non pro suo sed pro merito poscentis. d. c. dicitur est. **Sed** aduerte quod hic et in. 8. precedenti accipitur peccator: ille qui est in mortali: nec de eo est attritus vel contritus. quia licet quis esset in peccato. tamen de eo vult et proponit abstinere et satisficere. tunc non habet locum istud sed illud quod dicit **Aug.** sup. **Jo.** omel. xliij. Si enim peccatores deus non exaudiret frustra ille peccator publicanus oculos in terra demittens et pectus percussiens diceret. **Domine** propitius esto mihi peccatori. cuius contrarium ibi patet. quia descendit iustificatus. et ideo tales exaudiuntur.

Tercio debet esse oratio associata enim breuiloquio. **Matth.** vj. Cum oraueritis nolite multum loqui. facit de con. di. v. c. non mediocriter. sed contrarium christus. **Luce.** xvij. dicit. semper oportet orare et nunquam deficere. **Item** **Luce.** vj. dicit quod prostratus orando. **Et** **Luce.** xxij. dicit quod plinius orauit. facit. lxxvj. di. c. nosce. **Ad** quod dicitur quod oratio non solum fm suam causam: que est desiderium charitatis. sed etiam fm seipsam potest esse diuturna. **Et** quod ego dico quod debet esse breuis. **Hoc** intelligo taliter ne immorantibus nobis aliud cordi nostro inserat inimicus. **Et** ideo sancti patres aliquantulum orabant. et postea aliquid operis faciebant. unde ad orationem redibant sic et nos non ita debemus progare orationem quod in ipsa repleamur vagationibus sed potius eam breuem facere vt cum seruiore eam expleamus. **Et** hoc est quod dicit **Aug.** ad pbam. multum loqui in oratione est rem necessariam superfluis agere verbis. **Cum** plerumque hoc negocium plus gemitibus quam sermonibus agatur. **Et** hic loquitur de oratione voluntaria non de illa que est de necessitate. vt officium de ricis et hmoi.

Quarto oratio debeat esse vocalis: **R.** fm. **Ri.** q. vbi s. q. iij. q. duplex est oratio. **Queda** communis. scilicet que per ministros ecclesie in persona totius populi deo offert. et talis debet innotescere populo pro quo offert vt excitetur ad deuotionem. et ne possit suspicari in ministris ecclesie illius ordinis omisso et ideo talis debet esse vocalis. **Alia** est oratio singularis persone. scilicet que offert ab homine in quantum est singularis persona. siue per se orat siue pro alio. et talis oratio quous non sit necessarium quod sit cum sensibili voce: nisi ad hoc homo sit obligatus ex voto: tamen quous expediat ad meritum. vt mentali adiungatur vocalis. vt pro vocalem seruiore cordis amplius exaltet. **Et** quada enim naturali vnione anime ad corpus motus corporis diuersimode affectiones anime excitant et immutat. **Si** tamen in casu vocalis oratio remitteret interiori seruiore. tunc non esset vocaliter orandum oratione singulari. quous etiam ex excessu seruioris mentis prumpit homo in vocalem orationem. **Potest** etiam fieri vocalis oratio ad redditionem debiti. vt patet homo fm totum quod habet deo seruiat. **Et** illud **Matth.** vj. orantes nolite multum loqui. **Intelligendum** est fm **Aug.** ad pbandum quod non est loquendum multum. scilicet vt multa locutio sit efficax ad excitandam intentionem quo eloquentiores erimus. quod deus principaliter ad intentionem aspiciat. **Propterea** subiungit **Aug.** ibidem non deest multa precatio. si seruens perseuerat intentio.

Quarto requirit oratio quod fiat cum bona intentione et seruiore. **Sed** hic querit. **Oratio** oratio vocalis sine mentali attentione sit efficax: **R.** fm. **Ri.** vbi s. q. vj. q. triplex est efficacia orationis. **Prima** est in merendo seu satisfaciendo. **Secunda** est in impetrando. **Tercia** est orantes specialiter et sensibiliter reficiendo. **Unde** nullam istarum habet vocalis oratio: nisi eam concomitet concors meditatio. **Moralis** enim non est actus exterior. nisi per comparationem ad actum rationis interioris. **Aduerte** tamen quod intentio explicita et actualis si adsit in persona. vocalis orationis.

licet postea mens euaget: nisi talis euagatio inter-
rumpat primam intentionem p contrariam intentionem
sic est mentoria et impetratiua oio vocalis sine at-
tentione p virtute pame intentionis. sicut cum quis
p bona intentionem incipit pegrinari vlemosynam
dare: totum sequens est meritoau virtute intentionis
pme. qmuis cesset sua intentio actualis. Sed talis
oio sine attentione no hz terciu efficaciam. s. spualiter
reficiendi orantem nisi qdiu ea comomitat attentio
actualis. Et sic intelligit illud pme *Coz. xiiij. Si
orem lingua. 7 spūs mens no orat mens mea sine
fructu est. s. spūalis refectiois.*

11 Sed qm dicit p euagationem interuenire priam
intentionem: R. licet Ric. no declarat. Dic q tūc qm
hō voluntarie alia cogitat no pūnetia ad oionem
Et de hoc vide s. *Moze. s. xxvj. Et quod est petm
Vnde dicit Lypri. de orōne dūica. Quō audiri te
a deo postulas: cū ipse te no audias. Et Ber. cau-
samur nobis deesse grām. s. iustius ipsa grā con-
querit nonnullos deesse sibi: Et cassianus. Nunq
orat quisq etia flexis genib. si vagatione distra-
bitur. Propterea dicit Lypri. Nihil aliud cogitet
alius q id solū qd petatur. faciat de cōse. dist. j. c. qm
antē. 7 dist. v. nunq. Et est etiā aduertendū q tri-
plex pot applicari intentio orōni vocali. s. aut appli-
canda ea ad verba que dicunt. aut ad illud quod
petitur. aut ad illū cui oratio porrigit 7 qm q: isto
rū modo: ad sit intentio no ē inefficax oio ad satif-
faciendū. Et ego dico nec ad impetrandū vrefici-
endū. Sed scda intentio melior est q prima et ter-
cia q secūda. Vnde Hugo de vtute oradi. Pura
inquit oratio est qm ex abundantia deuotionis ita
mens accendit. vt cū se ad deū postulandū cōuer-
tatur p amoris eius magnitudine etiā petitionis
sue obliuiscat. Nam aliqui nimia attentio ad ver-
ba posset esse impeditiua orōnis. s. qm hō vult ni-
mis in particulari cogitare de verbis. q: fm pbn. ij.
topicoz. Non possum? multa cogitare simul. vñ
sufficit q pma intentio sit talis q sufficiat ad inte-
gram informationē verborū. Et ideo Hugo vbi
supra dicit. Oratio pfecta esse omnino nequit si ea
meditatio no concomitet aut precedat. His om-
nibus cōcoz. *Lbo. vbi supra. De hoc vide Moze
s. xxvj.**

12 Quanto requirit orō q vtilia ad salutē petat et
sic est petere iuste.

13 Vtrū sit aliqd determinate petendū in orōne?
R. fm Ri. vbi supra. q. iij. Quedā sunt qbo non
possum? male vti. sicut vtutes. grā et gloria. 7 talia
determinate petēda sunt in orōne. Quedā sunt q-
bus possum? vti bene 7 male. sicut habere diuiti-
as. filios. vxorē 7 hmoi. 7 talia no sunt determina-
te petēda in orōne. s. sub cōditōe. s. si deus puidet
illa ad salutem nrām vtilia. Quedā sunt quibvoti
bene no possum? sicut petis 7 hmoi malis. 7 talia
no sunt a deo petēda in orōne.

14 Sed cur aliqd petim? cū deus sciat q indigem?
R. fm q dicit Aug. in eplā ad pbā. Ille q nouit
quid nobis necessariū sit pūsq petim? non volū-
tatē nostrā vult sibi p petitionem nrām innotescē-
re: quia cū no pōt ignorare. s. vult exercere in om-

nibus desiderii nostrū quo possumus capere qd
ipse pparat dare. binc 7 *Gre. xiiij. q. iij. Obineri
inquit nequaq possunt. que pdestinata non fue-
runt. s. ea q sancti viri orando efficiūt ita pdestina-
ta sunt vt pabo obtineant. ergo no oram? vt deus
aliqd sciat vel vt eū inuitem? s. vt obtineam? qd
voluit pabus obtineamus.*

¶ Sexto q cōstanter fundat? in fide petat. vnde
Jaco. j. postulet autē in fide nihil hesitās.

¶ Septimo q petat pseueranter.

¶ Vtrū oratio sit semp meritoria? R. fm Ri. vbi
supra q no. quia merito debet merces fm iusticiā
7 ideo oio facta in peccato mortali non est merito-
ria pprie loquēdo de merito. Adde etiā q non est
meritoria qmuis no fiat in pctō mortali. si no ad sit
debita attentio saltez actualis in pn. fm cōmunem
opinionē Theolo. in. ij. di. xlj. Si tū talis attentio
adest erit meritoria nisi interrūpat vel nisi in orati-
one necessaria. puta in officio respectu clericorum
sit notabilis negligentia in reprimendo vagatio-
nes. quia sic esset peccatum. de quo supra *Moze
s. xxvj.*

¶ Ad quid valet orō sine de eius effectu? R. q va-
let ad vincendas tēptationes. Vñ Hiero. super
Matth. xiiij. intēptationē intrat q orare negligit.
Secdo ad augmentanda merita. Tercio valet ad
impetrādū postulata. vt p ex supradictis. Quarto
valet ad vincendos hostes. *xxvj. di. c. vltio de
Moysē q orans vincebat hostes. Quinto ad se-
cretorū diuinorū reuelatōne. viij. q. j. si ergo. Sexto
ad celestiu degustationē. vnde sine ipsa no gustan-
tur diuina.*

¶ Vtrū semp exaudiat? R. fm Ri. vbi s. q. vij.
q si sit p se 7 debito mō semp exaudiat. s. no semp
statim. s. p illo tpe quo diuina misericordia cōspi-
cit exauditionē vtiliorē esse omnib pensatis. Aut
si p alijs. 7 sic no sp exaudiat. Aug. omel. c. ij. super
*Jo. dicit. Exaudiunt oēs sancti p ipsis no autē p
omnib exaudiunt. Subdit tū quanto digniores
fuerint orantes p populo: tanto facilius in necessi-
tātibus p quib clamāt exaudiunt. Hoc etiā non
puenit ex defectu orōnis. vt no exaudiat pro alio
orans debito modo. s. ppter indispositionē illius
p quo orat. q obstinat? forte est. vnde Rabanus
sup *Matth. xij. Quotienscūq orantes no exaudi-
mur. ideo sit quia p auxiliū nostre salutis petim?
vel q: eoz p quib petim? pueritas ne impetre-
mus obstitit. vel in futurū petitionis differē effect?
vt desideria crescant 7 pfectius gaudia capiant q
requirūt. Nec ille.**

¶ Vtrū oratio sit in pcepto ita q quilibet teneat?
R. fm *Wlderici* q sic ad orōne mētalē. Et ego
dico q etiā ad vocalem tenent imperfecti 7 cōmu-
nes hoies. q: mentalē orōnem no possent habere
sine vocali. 7 q oratio sit de pcepto omnib. Pro-
bo rōne sic. Nō tenet de iure naturali ad omnia
illa que recta rō dicitat no posse sige ipsis salutem
consequi patet ea necessitate q quis vult aliquid
ea necessitate vult illud sine quo tale quid no pōt
habere. ij. phoz. finis imponit necessitatem his
que sunt ad finē. l. oratio. ff. de spon. s. homo non

potest salutē consequi sine oratione. ergo ad eā te-
netur de necessitate. Et q̄ hō non possit saluari si-
ne oratione patet. Nā fm aplm ad p̄bil. Non su-
mus sufficientes a nobis etiā bonū cogitare. ergo
multominus opari nisi ex gratia dei nobis donec
posse q̄ quidē nō donat regulariter adultis: nisi
petant p̄ argumentū a d̄rio Joh. vj. Petite et acci-
pietis. Ifacit. xxij. q. iij. ca. obtineri. ergo cum sine
bona opatione nullus possit saluari. q̄ habitabit
in tabernaculo dei q̄ operat̄ iusticiā fm ps. et bo-
na opatio nō possit esse sine orōne. ergo p̄positum
confirmat̄ Exo. xx. Memento vt diē sabbati san-
ctifices. q̄ sine orōe fieri nō potest. Itē Luc. xvij
Oportet sp̄ orare. Sup̄ quo Criso. dicit. Oportet
necessitatem dicit. Corroborat̄ exemplo in practi-
ca qua cōmuniter hoies nō timēt deū quia non
habent orōnē. Contrario si est aliq̄s timor dei in-
uenies in habente gratiā orōnis. Merito ergo di-
xit Hiero. vbi. s. In tēptatione intrat qui orare
negligit. Et sup̄ illud Mat̄. xvij. Hoc genus de-
monoy non eijetur nisi in orōne et ieiunio. Nā
sanat oculū q̄ nō sanat calcaneū. Ieiunio sanan-
tur pestes corporis. orōne yō pestes mentis. Sed
aduerte q̄ istud p̄ceptū de orōne est affirmatiuū
q̄ solū obligat p̄ semp̄: aliquos plus: aliquos mi-
nus. Quanto em̄ quisq̄ est debilior. tanto magis
indiget auxilio orōnis. Et ideo certa meta vel ho-
ra nō est determinata. s̄ tantū quilibet de p̄cepto
tenet̄ quantū iudiciū sine rōnis dicit sibi fore ne-
cessarium orare vt a peccatis desistat et in bono p̄-
seueret. Clerici t̄i et religiosi habent determinatū
modū et tēp̄ orōnis de quo s̄. More. Similiter
illi quibz in penitētia p̄ confessorē est iniunctū. vel
qui ex voto haberēt. Alij autē non vident̄ habere
determinatū tēp̄. nisi q̄ fm. S. Tho. in. iij. dist.
xy. Seculares tenent̄ diebus festiuis diuinis offi-
cijs interesse. vt ministris p̄ populo orantibz suā
intentionē cōformet.

21 **Q**ue oratio est efficacia? Rñ. fm Ri. vbi. s. q.
vii. q̄ oratio d̄nica. q̄ ostēdit. Primo auctoritatis
dignitas. q̄ x̄ps eā fecit. et discipulos docuit. Ma-
th̄i. vj. Secundo sententiosa eius breuitas. Ter-
tio penitoy vtilitas. Nā omnia que desiderare de-
bem? et petere in hac continent̄. Vnde Aug. ad
pb̄ā. Licet alia verba dicam? orando: nihil aliud
tamē dicimus q̄ qd̄ in ista orōe positū est: si recte
et congruenter oremus. Vnde aduerte q̄ eo ordi-
ne posita sunt quo desiderare et petere debemus.
Exhibetur. Primo reuerentia illi cui porrigenda
est oratio. cū dicit̄. Pater noster qui es in celis: in
quo captat̄ beniuolentiā dei orans. Secundo q̄
suis magis desiderat̄ q̄ que sunt ad finem. Ideo
primo petunt̄ que respiciunt finē q̄ que sunt ad fi-
nem. Respicientes finē sunt due petitiones. Pri-
ma est. Sanctificet̄ nomē tuū. Hoc est fm Aug.
li. ij. de sermone d̄ni in monte: cuius dicimus. Nos
admonemus desiderare vt nomē eius qd̄ semper
est sanctū: etiā apud homines sanctū habeat̄. hoc
est nō contēnatur: qd̄ non deo: s̄ hominibz p̄dest.
Secunda est. Adueniat regnum tuum. vnde fm
Aug. vbi s̄. in hoc excitamus desiderū nostrū ad

illud regnū vt nobis veniat: et in ea regnare me-
reamur. Vnde p̄ primā petimus vt deus ab ho-
minibus glorificet̄. per secundā vt ad dei gloriam
veniamus. Petitiones respicientes que sunt ad
finem. Quedā sunt respectu boni: que sunt due.
Prima est. fiat voluntas tua. sicut in celo et in ter-
ra. In qua fm Aug. vbi s̄. petitur meritū quo be-
atitudinem mereamur: qd̄ consistit in obediendo
mādat̄s dei. et ideo sicut ab angelis in celis fit dei
volūtas. sic et a nobis in terris p̄ verā obediētiā.
Secda est. Hanc nostrū quotidianū da nobis ho-
die. In q̄ petitur victus quidianus ad sustentatio-
nem necessarius. vel victus anime. i. eucharistie
sac̄m tāq̄ instrūm̄ quo possum? nos iuuare. Que-
dā petitio ē respectu mali culpe. et hec est. Dimi-
te nobis debita n̄ra sicut et nos dimittim? debito-
ribz nostris. Vnde Aug. vbi s̄. debita pctā dici
manifestus est. et in hoc admonem? nos qd̄ facere
debeam? vt remissione peccatoy habeamus. fm
Aug. ad probā. vt ibi. sicut et nos dimittim? de-
bitoyz nostris. Quedā est q̄ respicit mala incli-
nancia nos ad peccatū: que est. Et ne nos iducas
in tēptationē. qd̄ nō ita intelligit̄. vt nō permittat
nos tēptari. quia q̄s hō in tēptatione pbat̄ ad
bona et humiliat̄ ad deū. Sed sic intelligit̄ vt non
deseri diuino adiutorio alicui tēptatōni. vel cōsen-
tiamus decepti. vel cedamus afflicti. fm Aug. ad
probā. et ideo aliud est tēptari. aliud est in tēpta-
tionē induci. Quedā respiciūt malū pene que est.
S; libera nos a malo. In q̄ admonem? nos fm
Aug. vbi s̄. Mondū nos eē in illo bono: vbi nul-
lum patiemur malū. Vñ de hac orōne dicit̄ Ihd̄.
p̄mo li. de sum. bono. c. xxij. fidei symbolū. et do-
minica orō. p̄ tota lege puulus ecclesie ad celorum
regna sufficit. Et Aug. in ench. c. xv. de quidianis
et breuibz leuibzq̄ peccatis: sine q̄bz vita nō du-
citur quidiana orō fidelū satisfaciāt. Exo em̄ ē di-
cere. Pater noster et.

ratorium priuati quilibet in
o re potest. s̄ nō debet habere formā eccle-
sice: nec ibi aliquis debz celebrare: nisi sit
priuilegiatus vel de licentia epi. aliter debet depo-
ni celebrans. d̄ conse. dist. j. vnicuiq̄. et c. clericos.
et c. si quis.

Qua immunitate gaudet. vide immunitas. S. i
xxvj. et in quo differt ab ecclesia. vide s̄. Ecclesia.
S. iij.

rdo. j. fm Hugo. de sancto victo
o in quo spiritalis potestas et officium
tradit̄ ordiato. et fm. S. Tho. in. iij. di.
xxij. signaculū hic stat p̄ signaculo in animā di-
uinitus impresso.

Quot sunt ordines? Rñ. q̄ sūt septē. vt habet̄
p̄ magistrū in. iij. di. xxij. c. j. f. Hostiar̄. Le-
ctoratus. Exorcistatus. Acolitar̄. Subdiacona-
tus. Diaconatus. Presbyteratus. Prima tonsura
em̄ non est pp̄rie ordo. s̄ dispositio ad ordines. fm
Ri. eadē dis. Ifacit. xxij. dist. de psalmistatu. Qui
psalmistatus idem est qd̄ p̄ma tonsura. Et in hoc

concordat cōiter Theologi. h canoniste tenent q sunt nouē ordines: fm nouē hierarchias. f. prima tonsura seu psalmistatus: et ordo ep̄alis. Et q̄ p̄ma tonsura sit ordo. est ter. in. c. cū contingat. 7 ibi do. Anto. 7 canoniste. de eta. 7 q̄li. or. Similiter q̄ ep̄atus sit ordo. 7 q̄ imp̄mā character iudicō meo facit incommuniabiliter. ter. in. c. j. de ordinatis ab ep̄o: qui ep̄i. re: vbi patet q̄ licet resignauerit: n̄ibi lominus cōfert ordines. licet nō executionē q̄ nō posset si characterē indelibilem non imp̄ssisset ordo ep̄alis. 7 sic fm canonistas erunt nouē ordines. et de eoz officijs vide in suis titulis.

3 **Q**uā in omni ordine imp̄mā character? Rñ. fm Ricard. vbi supra q̄ sic. et quid sit vide supra character.

4 **S**ed nunquā preerigitur character baptismi? R. q̄ sic de necessitate. c. veniēs de pres. nō bap. Sec⁹ de sacro confirmationis. q̄ nō confirmatus si ordinatur recipit characterē ordinis.

5 **I**n quo actu imp̄mā character in quolibz ordine? R. fm Ri. vbi s̄. Pro generali regula tenēdū est q̄ in susceptione illius exterioris signi imp̄mā character in quolibet ordine: in quo signo principalis potestas quā respicit ille ordo significat exp̄ssus. ad quā cōcurrunt alicui instrumenti traditio 7 verbi expressio: quo verbo expressius determinat instrumenti significatio. Et ideo quia principalis potestas: quā respicit ordo hostiarū expressius significatur in clauis Ecclesie datione q̄ in aliquo alio qd̄ circa ip̄m fiat. Et potestas lectōnis in hoc q̄ ab ep̄o sibi traditur codex lectōnis diuinaz. Et p̄as exoracionū. ideo in eoz datione imp̄mā. Et potestas acoliti fm. S. Bo. Ri. 7 Pe. 7 alios respicit p̄cipaliter portare cereos. 7 ideo imp̄mātur per hoc q̄ accipit candelabrū de manu ep̄isopi. Alij dicunt vt Thomas. q̄ imp̄mātur per hoc q̄ traditur vicecolus. quia p̄cipaliter per id significatur eius potestas. Sed verius est p̄mā vt patet. xij. dist. Cleros. vel dic q̄ vtrunq̄ debet accipere. vt in capitulo Acolitus. xxiij. dist. et in. ca. perlectis. xvj. dist.

6 **S**ed querit̄ an requirā q̄ talia instrumenta accipiam de manu ep̄isopi? R. q̄ nō de necessitate fm Ri. in istis ordinibz minoribz. h̄ sufficit postq̄ sunt ab ep̄isopo instructi qualit̄ in officio suo debent agere: instrumentū accipiant ab Archidiacono de mandato ep̄isopi et voluntate: in cui⁹ acceptione imp̄mātur character. quia instrumenti traditio p̄cipaliter est ab ep̄o q̄ ab archidiacono. Et p̄ista opinione est ter. in. c. acolitus. xxiij. dist. In maioribus bene oportet q̄ de manu ep̄i. xxiij. dist. c. subdiaconus. Potestas subdiaconi patet p̄ hoc q̄ accipit de manu ep̄i patenā 7 calicem vacuum ideo in hoc imp̄mātur character. q̄ p̄cipalis actus eius est vasa dominici corporis: 7 oblationes offerre diacono. Et legere ep̄istolā est secundarius act⁹ nō p̄cipalis. p̄terea legit̄ etiam a nō subdiacono. Potestas diaconi nō potest exprimi quantum ad eius p̄cipalem actū. qui est potestas portandi corpus xpi in paxena. 7 dispensandi corpus xpi et

ideo exprimit̄ quantum ad eius actū secundariū in traditione libri euangelioz. in qua imp̄mātur character fm Ri. et Tho. Alij dicunt q̄ imp̄mātur character in man⁹ ep̄i impositione. vt. S. Bo. 7 Pe. et pro hac opi. facit. xxiij. dist. c. diaconus. iuncto. d. c. cleros. Potestas sacerdotis cōfert̄ quādo ab ep̄o dicit̄. Accipe spiritū sanctū: quoz̄ rē. et huius opi. est. S. Bo. 7 Pe. Alij dicunt vt Sco. in. iij. di. xxiij. q̄ ibi sunt due forme partiales. In quaz̄ altera conferret̄ potestas conficiendi eucharistiam. In reliqua potestas absoluendi i penitētia. 7 istis coniungunt̄ due materie. hoc est duo signa visibilia. Propria forme p̄ime est traditio calicis 7 patenecum hostia. 7 vino et verbis. accipe potestatem celebrandi rē. Secunde forme est impositio manus ep̄isopi super caput cum verbis. Accipe spiritū sanctū. vt sic ep̄isopus concorditer agat summo ep̄isopo chulso: qui p̄ius cōtulit potestatem apostolis conficiendi q̄ absoluendi. Nec ille Et hoc credo verius quo ad p̄imā materiaz correspondētē p̄ime forme. Sed quo ad secundam materiaz correspondētē secunde forme que ē manus impositio ep̄i cum illis verbis. Accipite. Nō credo quia ter. in. c. vltio. de sacra vincti. innuit. q̄ man⁹ impositio nō est de substantia forme. quia si omīssa fuerit nō d̄ reiterari. h̄ suppleri. nec similit̄ p̄dicta verba accipite. q̄ sunt quedā pastoralia q̄ ipsa nō habēt. h̄ h̄nt alia verba q̄ imponit̄ man⁹ Ep̄atus vō ordo q̄ ad characterē suscipit̄ in vinctio ne capitis ex crismate. S; hoc nō ē vtz. p. c. vincti in p̄n. de sacra. vinctio. vbi dicit̄ supplendū qd̄ est omīssum. Imp̄mātur ergo ex impositione manū ep̄oz sup caput ei⁹ vt p̄t̄ elici et. c. ep̄s. iuncta glo. xxiij. dist. Nec ob. c. vltio. de sacra. nō ite. quia loq̄t̄ de impositione q̄ sit diacono 7 sacerdoti q̄ non est de essentia psalmistatus. seu p̄ima tonsura que cōfert̄ cū ei capilli abscondunt̄.

7 **Q**ue sunt necessaria in quolibet ordine? R. q̄ vt colligo in diuersitate doctorū dicendū est q̄ oia statuta in pastoralis debent intelligi ita necessaria q̄ si aliquid omittat̄ nihil fiat: et necessario totum sit iterādū. nisi omīssa sint de illis de quibz in iure est exp̄ssum q̄ nō sunt de necessitate. vt vinctio. vt in. d. c. vincto. de sacra vincti. Et man⁹ impositio in ordinatione diaconi vel p̄byteri. d. c. vltio. de sacra. nō itera. Et quedā oīones alie ab illis que dicunt̄ quādo aliqua instrumenta tradunt̄. Et quedam alia forte minima que ex se patent non esse de substantia ordinis. sicut q̄ sit genū flexus. 7 similia q̄ magis sunt ad deuotionē extatandā. Itē tempus de tempo. or. c. sane. Item etas. dist. lxxvij. subdiaconus. Itē q̄ ab ep̄isopo p̄prio recipiat. et non simul plures accipiat de sacra. nō itera. c. j. et vltio Item q̄ a latino vel greco ep̄isopo recipiant̄. de tempo. or. q̄ translationē. Itē missa in nuonibz ordinibus 7 h̄mōi.

8 **S**ed nunquid tactus corporalis instrumenti sit de substantia ordinis? Tho. in quarto. distinc. xxiij. tenere videt̄ q̄ sic. et verius credo. q̄uis alij dicant q̄ solum p̄rectio instrumenti: et manus. extensio sit. de substantia. ar. l. quod modo. ff. de

acquiren. possess. quia in sacramentis requiritur tactus corporalis. ut patet in baptismo. vincto et bmo. Et hoc patet in pastoralibus. secus dicitur quidam de impositione manuum. quod non requirit tactus. h. Sof. et Mo. tenet quod similiter est necessarius. p. c. si. de sacra. non iterum. Ego teneo quod hoc in impositione manuum non tangat quod non sit aliquid supplendum. Et similiter in instrumentis in quibus character ex eorum traditione non imprimitur: hoc sufficit porrectio. licet sit melius tangere. Secus in traditione instrumentorum. ex qua character imprimitur.

- 10 Sed nunquid oportet tangat ambabus manibus. Item omnia. puta patenam simul cum calice et bmo. Rñ. quod non credo. hoc sufficit solum tangat modicum quod alicuius rei que nullum intermedium discontinuans habeat ad totum. ar. c. vnicuique. de conse. ecclesie li. vi.
- 11 Vtrum sufficiat traditio euangeliorum per libro exorcismorum. vel suppellicium per dalmaticam et bmo. Rñ. quod non. nisi in eodem libro continerentur omnia simul. et tunc haberet intentionem tradendi illi libris qui pertinent ad illum ordinem.
- 12 Quid si episcopus facit actus et alius dicit verba vel e contrario. Rñ. nihil valet. quia sacramenta sunt unitatis que diuidi non possunt. de con. dist. ij. quod passus et. xxiii. q. j. loquitur. fallit hoc in minoribus ordinibus ut dictum est.
- 13 Vtrum requiratur necessario expressio verborum cum traditione instrumenti. Rñ. secundum Innocentium in c. presbyteri. de sacra. non iterum. quod sic. ita quod si pars illius orationis sit dimissa a capite est inchoanda. et bene quia materia cuiuslibet sacramenti est instrumentum traditio. forma vero est expressio verborum.
- 14 Quid si aliquid sit omissum. Rñ. quod si omissum sit de necessitate seu substantia ordinis sic totum est iterandum. Si vero non sit nisi de bene esse. ut ea que non sunt de necessitate: sic in alia ordinatione est supplendum. et ab eodem qui prius ordinauerat si potest et non ab alio. secundum Innocentium vbi supra. Nisi quoniam potest potest perficere: nec ante supplementationem potest exequi ea que sunt illius ordinis. ar. li. di. sollicitudo. hec ex Innocentio et Mo. et Sof. in d. c. presbyteri. nec poterit talis suppletio fieri nisi tempore debito ad ordinationes tenendas. ar. presbyteri. ca. sollicitudo.
- 15 Quomodo supplebitur quod aliquid est omissum. Rñ. si erat de substantia vel dubium. an sit de substantia secundum Innocentium vbi supra. totum replicabitur. Si vero certum est quod non erat de substantia tunc indutus quoniam ordines dantur venient et accipiet quod est omissum solum. propterea quod non habuit impositionem manuum secundum Mo. solummodo eam accipiet. quia secundum eum non est de substantia. ut dictum est. Et si quis presbyter in sua ordinatione habuisset impositionem manuum. hoc non fuisset dicta predicta verba. accipe spiritum sanctum etc. sed alia secundum aliqua pastoralia episcoporum: tunc nihil iterandum est vel supplendum.
- 16 Vtrum in collatione ordinum conferatur gratia gratuita faciens. Rñ. Ric. in quarto. di. xxiii. quod sic si suscipiatur digne.
- 17 Vtrum character unius ordinis de necessitate presupponat characterem alterius ordinis. Rñ. quod non secundum

communiter docto. in quarto di. xxiii. Sed quoque apud executionem sic. de quo dicitur vi supra. Irregularitas primo. S. xxxvj.

Vtrum ordo liberet a fortuna fuit. Ric. quod sic. episcopus 18 tus vel sacerdotum siue sit seruilis vel ascripticia vel curialis. xv. di. seruus si sciante.

Ordo.ij.

a quo potest dari. Rñ. secundum Innocentium in c. cum contingat de eta. et quali. et sequitur. Pa. in c. quanto. de p. s. quod prima tonsura clericatus dicitur. vel psalmistatus que idem sunt potest dari a quocumque sacerdote parochiali suis subiectis. Et istud est Hugo. Ray. Jo. Inno. et etiam Archiepiscopus in c. nullus episcopus de tempo. or. li. vi. Sof. tenet quod non potest. Et sic videtur habere versus ecclesie romane. Ego cum Jo. an. in d. c. cum contingat. dico quod si hoc supra laicum quoniam episcopalem iurisdictionem potest. c. abbates. de pui. lib. vi. si non habet sic non potest. Et hoc sequitur do. Anto. in d. c. cum contingat. Abbas vero si est presbyter. et ab episcopo benedictus vel recusatus benedictus potest dare tres ordines minores. scilicet clericatum vel primam tonsuram. hostiariatum. et lectoratum in suo monasterio et suis monachis: seu illis qui ut efficiantur monachi illuc accesserunt. et etiam secularibus omnibus super quibus habet quasi episcopalem iurisdictionem. lxxj. dist. c. j. et. ij. Et etiam in alio monasterio potest eos conferre si est inuitatus ab eorum abbate. et illud monasterium sit exemptum. aliter non. ar. lxx. dist. c. j. Tenet tamen Jo. lxx. dist. S. i. et. c. i. quod hodie abbas presbyter potest etiam dare alios duos minores. scilicet exorcistatum et acolitatum. Et hoc sequitur Hostie. et do. Anto. in d. c. cum contingat. de hoc no. in c. Abbates. de pui. lib. vi. Episcopus vero potest dare omnes ordines omnibus de sua diocesi oriundis: aut qui in sua diocesi habent domicilium vel beneficium: aut de licentia episcopi cuius est subditus ordinandus. Vel capituli sede vacante vel vicarij generalis episcopo in remotis agente. vel sui prelati si sunt religiosi exempti. hec no. in c. nullus. de tempo. ordi. li. vi.

Sed quid si sacerdos vel episcopus aut abbas ordinet aliquem non sibi subditum. ut supra dictum est. Rñ. secundum Innocentium in c. de supplen. negli. pla. quod nihilominus character confertur. ar. ix. q. ij. lugdunensis. De pena vero tam ordinatis quam ordinariis vide supra. Irregularitas primo. S. xxxij.

Vtrum papa possit dare licentiam non episcopo conferendi ordines sacros. Ric. Inno. in c. quanto de consuetudine quod sic. dummodo ille cui datur talis licentia habeat ipsos ordines: quos alteri vult dare aliter non.

Vtrum episcopus qui resignauit episcopatum vel degradatus hereticus. aut excommunicatus est conferre possit ordines. Rñ. secundum Ric. vbi supra. di. xxv. quod si fuit legitime episcopus ordinatus. et confert ordines et character imprimitur. hoc non excommunicatio. et de hoc vide supra. Irregularitas. i. S. xxx. et. xxxi. mortaliter tamen peccant scienter a talibus ordinem suscipientes secundum eundem Ricar. vbi supra. Et similiter supradicti ordinantes nisi in casu. de quo supra. Irregularitas primo. S. xxxi.

rdo. iij. quibus potest dari? Ric. q. omnibus masculis qui a

o iure non prohibentur ordinari. Mulieribus autem nullo modo potest dari. Et si de facto de turribus sit quod character non suscipiunt. ut no. Ric. i. iij. di. xxv. ar. iij. q. j. Nec ob. c. presbyteri. 7. c. mulieres. xxij. di. in quibus vocat presbytera. 7. c. diaconissam. xvij. q. j. 7. c. sacratas. xxij. di. q. non est ab ordine. h. a. prelati de dicit abbatissa diaconissa: 7. a viro presbytero di presbytera. vel a viduitate. et sacrate dicunt a voto ex quo se deo consecrarunt. Quidam tamen dicunt quod nec etiam illi qui non habent vlti rationis sunt capaces. ut no. Ric. vbi s. q. ij. Sed de hoc valde dubitatur. si daret an susciperet characterem. et potius teneretur sic. ar. c. xpianus. et ca. fil. uester. xj. q. j. et qd no. an. ca. vel non est compos. de eta. 7. qualita.

- 1 Sed qui sunt qui prohibentur ordinari? Ric. pmo illi qui non habent debitam etatem. 7. q. sit respectu cuiuslibet ordinis. vide s. Etas.
- 2 Secundo illiterati. ut in. c. nullus episcopus. de tempo. or. li. vj. Vtrius autem suscipiet characterem si ordinetur dic q. sic. ar. c. veniens de presbytero. non baptizatus. Et de hoc vide Clericus. ij. S. j. et. ij.
- 3 Tertio criminosi. vbi existetes in mortali non debent promoueri. de tempo. or. ca. ex max tenore. 7. c. ad aures. Et si notoria sunt crimina mortalia peccaret mortaliter eos ordinans. als non. ut no. in. c. quesiti. de tpo. or. Ipse tamen qui suscipit peccat mortaliter. siue sit publicus siue secretus. Et quatenus quibus exhibet. se ut minister ecclesie peccat mortaliter. 7. totiens quotiens huiusmodi actum facit. Vbi qui tangit res sacras quasi ex officio suo peccat mortaliter. Secus si ex necessitate 7. sicut quilibet laicus facere potest fm Tho. in quarto. dist. xxij. facit ad hoc. c. mul. ti. xl. dist.
- 4 Sed nunquid sufficit contritio? Ric. licet sit diuersa opinio. nihilominus ego credo veri fore quod sufficit excepto quando vult dicere missam. de quo dic ut supra Eucharistia. ij. S. v.
- 5 Quarto bigami. ut in. c. acutius. xxvj. dist. et de bigamis p totum. de quo vide s. Bigamia.
- 6 Quinto soleniter penitentes. l. dist. ca. et penitentibus. et. xxvj. di. illiteratos. de quo vide penitentia. S. v.
- 7 Sexto neophiti. xlviij. di. S. prohibentur. 7. c. qm et ro ponit ibidem. c. sicut.
- 8 Septimo curiales qui propter aliquod officium curie sunt obligati. l. di. c. ij. 7. ij. liij. dist. legem absoluti vero a curia non prohibentur. l. di. osius. nisi als sint infames vel irregulares. ut in dictis iuribus.
- 9 Octavo rōcānis obligati. de quibus dic ut infra Rōcānia. S. j.
- 10 Nono serui. de istis dic ut. j. Seruitus. S. iij. 7. iij.
- 11 Decimo corpore viciati. habes de hoc s. corpore viciatus. S. j.
- 12 Undecimo illegitime nati. 7. quis dicat illegitimus. vide filius.
- 13 Vtrius illegitimus intras religionem possit promoueri? Ric. q. sic de iure communi fm Hosti. 7. Bar.

- in. c. j. de si. psby. h. ad plationem non potest sine dispensatione pape. de si psby. c. is q. li. vj.
- 14 Quid si non intrat religionem. vide s. Irregularitas. j. S. liij.
- 15 Vtrius dispensatio cum illegitimo ut ad clericatum vel ad ordines promoueat debeat intelligi de oibus ordinibus. vide s. Clericus. j. S. iij.
- 16 Duodecimo peregrini et ignoti ordinari non debent. Peregrini sunt qui non sunt oriundi de episcopatu. vel non habent ibi domicilium aut beneficium. ut in. c. cum nullus. de eta. 7. q. ordi. li. vj. Ignoti sunt quorum origo et vita et regularitas non est nota episcopo. xxij. di. c. eps. 7. ij. q. vj. qrendum. Nam peregrini ordinari non debent: nisi habeant lras autenticas. ut. j. Peregrinus. S. iij. similiter ignoti. nisi prius examinatione precia cognoscant.
- 17 Decimotercio infames. 7. de hoc vide supra In famia.
- 18 Decimoquarto omnes irregulares et qui sint. vide s. Irregularitas. j.
- 19 Decimo quinto omnes suspensi: aut interdicti vel excommunicati. 7. de istis habet s. Interdictum. iij. S. j. 7. infra Suspensio. j.
- 20 Decimo sexto omnes ordinati in diaconos vel sub diaconos a papa non possunt sine eius licentia ab alio ordinari ad superiores ordines. c. in distribuendis. de tpo. or. et in. c. filium. j. q. j.
- 21 Decimo septimo Dermofroditus. xxvj. dist. illiteratos. xli. c. si. et si ordinem non suscipit characterem: nisi pualeat sex? virilis. si equalis esset non susciperet fm Ro.
- 22 Decimo octavo coniugati: nisi velint religionem intrare. vel ad sacros ordines promoueri. ca. si. de tempo. or. lib. vj. de quo dic ut Adrimonium. iij. S. viij.
- 23 Sed quid si episcopus ordinat aliquem presbyterum. Ric. q. mortaliter peccat fm Tho. in. iij. di. xxij. nisi cuius eis dispensaret in casibus in quibus potest. Et vltra hoc si ordinat infantem: nisi religionem intraret. Aut coniugatum nisi vellet ad sacros ordines promoueri: vel religionem intrare. vel illiteratum. suspensum e p annum a collatoe oim ordinum. ut no. in. c. eos. 7. c. nullus. de tpo. or. li. vj.
- 24 Vtrius prelati possit cogere clericum ad ordines suscipiendos? Ric. fm coiter docto. in. c. qris. de eta. et qli. q. si habet beneficium potest cogere: nisi legitime excusetur. de quo vide ibidem. Si vero non habet beneficium ecclesiasticum non potest cogere. 7. ordinans inuitum qui non est beneficiatus est suspensus a celebratione nulle p annum. 7. debet deponi. lxxij. di. c. j. et. ij.
- 25 Vtrius coacte ordinatus suscipiat characterem? Ric. q. si coacto sit condicionalis. puta ut euadat mortem sic suscipit. ar. c. vbi ista didicisti. lxxij. dist. et c. de iudeis. xlv. distinctio. et. c. q. quida. j. questio j. quia voluntas coacta voluntas est. x. q. j. merito. h. si coacto sit absoluta. puta q. p vim ordinat. sic non suscipit characterem. facit. ca. maiores. in si. de baptis.
- 26 Sed nunquid talis ordinat? metu conditionali tenentur conuere? Ric. q. no. si metu talis fuit qui potuit

cadere in constantē virū. p. c. platū. de his q̄ vi me.
 et in. c. ad aures. de eta. et q̄ or. q̄ integritas est res
 voti nō p̄cepti. c. integritas. xxxij. q. j.

rdo. iij. quo tpe debz dari? Rñ. q̄ p̄ma tōtura pōt dari
 om̄i tpe fm̄ Host. et sequit. do. Anto. in. c. p̄ulationi. s̄ tēpo. or. Adiores or

dines pōt ep̄s qlibet in dieb̄ dñicis dare vni vel
 duob̄ et nō plurib̄ fm̄ Host. in. c. de eo. de tēpo.
 or. vbi tex. est. S; Inno. et Hof. ibidē tenēt q̄ etiā
 plurib̄. q̄ duob̄ pōt dare. dñmō nō videat ordi
 nationē generalē facere. S; opinio Host. cū inbe
 reat litere est tutior. q̄ in re dubia tutius ē seruire
 verbis edicti. l. j. S. si is. ff. de exerci. ac. Papa con
 fert subdiaconatū in omnib̄ dominicis diebus et
 alijs festis p̄cipuis. di. lxxv. c. vlt. Et Host. dicit in
 d. c. de eo. q̄ oēs ordines et om̄i tpe pōt cōferre pa
 pa. ar. c. ad honozē. de aucto. et vsu pallij.

1 Sed nunq̄d pōt ep̄s dare q̄tuor ordines mino
 res in alijs festis q̄ d̄ q̄b̄ in. c. si. de ferijs. Rñ. do.
 Anto. in. d. c. d̄ eo. recitat q̄sdā tenere q̄ sic. et q̄sdā
 q̄ nō. sed solum in illis festis in quib̄ virgines cō
 secrari p̄nt. et Host. dicit hoc esse tutius. tex. tamen
 dicit in dicto capi. de eo. dominicis et alijs diebus
 festis.

2 Utrū abbates similiter possunt dare q̄tuor ordi
 nes in predictis dieb̄ dominicis. vel festis sicut
 ep̄scopi. do. Anto. in. d. capit. de eo. et in. c. cū con
 tingat. de eta. et q̄lita tenet. q̄ sic. immo fm̄ Host.
 videtur q̄ potius bis dieb̄ debeant dare q̄ in q̄
 tuor temporib̄ ne videant generalē ordinationē
 facere. et placet. Alij ordines debēt dari ab ep̄sco
 pis tñ in sex temporib̄ anni. s. in sabbatis et qua
 tuor temporib̄ anni. Et in sabbato mediante ebdo
 made q̄dragesime: in quo cantat. Omnes sitien
 tes. Et in sabbato sancto. lxxv. di. p̄ totū. et de tem
 po. or. p̄ totū.

3 Sed nunq̄d temp̄ est de substantia ordinū? Rñ.
 q̄ nō. c. sane. de tēpo. or.

4 Que pena cōferentis et suscipientis ordines ē
 p̄fata tpa. et q̄s poterit dispensare. vide s. Irre
 gularitas p̄mo. S. xxxv.

5 Utrū possunt cōferri post p̄andū? Rñ. q̄ nō
 tamen si conferunt tenent fm̄ Hug. lxxv. distin.
 ordinationes. et Ber. Lau. Jo. et Hoffre. in dicto
 capitulo de eo. Ray. v̄o ponit ieiunium ordinan
 tis et ordinati inter illa que sunt indubio: an sint
 de substantia vel ne. et propterea tenet q̄ totū sit
 reiterandū. quia nō dicit reiteratū q̄d nescit factū
 ē. veniens. de p̄sby. non bapti. Contrariū tamē
 credo verius in minoribus ordinibus per notata
 in dicto capitulo literas. et lxxv. distinc. q̄ a patri
 bus: in quibus missa non est de necessitate. Sed
 in maioribus dicerem cum Ray. cum missa sit de
 substantia. vt notat. do. Anto. in dicto capitulo. li
 teras.

rdo. v. vbi debet cōferri? Rñ. q̄
 in ecclesia ep̄scopali. arg.
 lxxvij. di. c. j. Sed de cōsuetudine dant
 vbi volunt. lxxv. di. in palca.

rdo. vj. quo ordine debet accipi:
 Rñ. q̄ gradatim incipiē
 do ab infimo ascendēdo vsq̄ ad supre
 mum. s. p̄ma tonsura seu psalmistatus

hostiariatus. lectoratus. exorcistatus. acolitatus.
 subdiaconatus. diaconatus. p̄sbyterat̄. et ep̄atus
 lxx. di. si officia. lxxvij. di. c. j.

Quid si quis vno vel pluribus p̄missis ad
 superiorē ordinet. vide supra irregularitas. S.
 xxxvj.

Quot ordines possunt simul p̄ferri? Rñ. Inno. et
 Host. in. c. de eo. de tēpo. or. tenēt q̄ p̄ma tōtura
 et q̄tuor: minores nō possunt dari vna die. per ca.
 literas. et per. c. dilectus. eodē tit. et in isto. c. de eorū
 bil diaf de psalmistatu. et hoc sequit. do. Anto. in
 d. c. de eo. glo. tamen in. d. c. de eo. tenet q̄ oēs mi
 nores simul vna die possunt cōferri. et Hoffre. fa
 cit. p̄ ea tex. in. d. c. de eo. vbi dicit minores ordines
 et sic omnes minores. xix. dist. Si romanor. Ego
 seruare cōsuetudinē in hoc. s; vbi nō apparet de
 cōsuetudine tñ tenere opinionē Hosti. et Inno.
 que videtur verior. quia. d. c. de eo superius exp̄sse
 rat solum de q̄tuor minoribus. et postea addidit
 minores. et ideo ista indefinita restringēda est ad
 supra exp̄ssa. facit. l. pompoumis in p̄nci. ff. de
 p̄cu. vnus autē sacer ordo cum p̄dictis minorib̄
 vel duo sacri ordines eadem die vni persone con
 ferri non possunt. nec in hoc dispensari potest ni
 si per papam. vt no. Inno. et Hostien. in. c. dile
 ctus. de tempo. or. sed conferri debent singuli per
 se et per certa intersticia temporū. lxxvij. dist. in sin
 gulis. et. c. quicunq̄. vnde licet aliquis ordinator
 continuare ieiunium vsq̄ ad dominicā de mane
 et ordinandus: non tamen posset qui in sabbato
 vnum susceperat. alium die dominico recipere. q̄
 censetur p̄o eodem die. c. literas. de tempo. ordi.
 fallit hoc fm̄ Ber. in ep̄scopo qui in sabbato po
 test in sacerdotem ordinari. et in dominico in ep̄m
 consecrari.

Que pena conferentis ordines contra p̄fatas
 formam. scilicet duos sacros vno die. vel minores
 cum vno sacro. Respon. fm̄ Ber. in ca. dilectus.
 de tempo. ordi. q̄ suspensus est a potestate ordinā
 di: donec per papam cum eo disp̄setur. Sed do.
 Anto. in. c. literas. eodē titu. dicit q̄ non est suspē
 sus: s; suspendendus ab ordinibus dandis sic col
 latis. Sed ordinatus bene est suspensus ip̄ofacto
 et a solo papa potest absolui in dicto capitulo lite
 ras. in si. de quo vide supra Irregularitas p̄mo
 S. xxxij.

rdo. vij. quomō d̄ cōferri? Rñ.
 q̄ p̄mo debet p̄cedere

scrutinū siue examinatio per Archidia
 conū de iure cōmuni de officio Archi.
 ad hoc. et. c. vt nostrū. et de elec. c. nihil est. S. ep̄s. s.
 de vita monub̄ et qualitatib̄ et ceteris que requi
 runtur in ordinato. s. q̄ nullum impedimentū de
 superscriptis habeat. Itē q̄ sit sobrius nō ebrio
 sus. xxxv. dist. et. xliij. per totum. Item prudens.
 xxxvj. di. vsq̄ ad. xl. di. Item ornatus virtub̄.
 xl. dist. vsq̄ ad. xlij. Item castus. xlij. distinc. S.

prudicos. r. xvij. dist. vsq; ad. lxxv. r. lxxvij. dist. p totū. Non litigiosus. lxxvj. di. lxxx. dist. lxxxvij. di. lxxxvj. di. puenit. Non cupidus. lxxvj. di. et. d. c. puenit. Itē domui sue bene p̄sident. lxxvij. di. S. necesse. lxxxvj. di. lxxxix. dist. lxxxix. di. Itē ieiunus lxxv. di. q. a patribus. Scdo debet missa celebrari ab eo q̄ vult ordinare. Unde aliq̄ vt Ray. tenent q̄ si missa omittat̄ nihil sit. h̄ totum iterandū est. Hugo m̄ et Jo. vij. di. in. c. ordinationes. el pmo et Ber. in. c. q̄ sicut de elec. tenent q̄ nō est de necessitate. qd̄ credo vtz in minorib; secus in sacris quia est de substantia. vt s. ordo. iiii. S. v. fallit in p̄ma tonsura: que cōmuniter hodie sine missa datur. Et si vnus dicit missam r̄ alius cōsecret: nihilomin; tenet ordo. vt dicit Ber. r̄ Hugo. vbi s. licet fieri nō debeat. Qd̄ limito verū in minorib; h̄ nō in sacris. Tercio debēt habere ordinandi indumenta p̄tinentia ad ordinē que volunt suscipere Quarto q̄ ordinans in quocūq; ordine seruet ritum pastoralis: maxime circa p̄rectionē instrumentorū in quib; character confer̄: dicendo verba cōuenientia. r̄ faciendo vtor̄dinandi tangant corporali tactu p̄ maiori cautela. r̄ nihil omittat de ordinans in pastoralis. quia vt dixi excepto loco. tpe. etate. vncōne. impositione manū tactu corporali ieiunū. missa in minorib;. et q̄ sit p̄p̄ius ep̄us vel nō. et orōnibus aliquib; que nō dicunt̄ cū ali quoz̄ corporaliū traditōne. omnia alia ab istis cre duntur ita de necessitate q̄ si aliqd̄ omittat̄ cōiter tenet q̄ nihil sit. r̄ totū est iterandū fm̄ aliquos. licet vt dixi teneant theologū q̄ in aliquib; confer tur character. r̄ sic fm̄ eos: si alia omitterent̄ essent solū supplenda. h̄ quia hoc nō habem; exp̄ssuz̄ tenendū est securū. vt dixi.

¶ Sed nunquid cū quis interrogat̄ r̄ examinat̄ te netur dicere peccatū suū? R. fm̄ Inno. in. c. inq̄si tionis. de accusa. q̄ nō. nisi etiā post penitentiā im pediat executionē ordinis. vel fm̄ Hostiē p̄t̄ re spondere. si aliqd̄ horū cōmū egi penitentiam: nec indigeo dispensatione.

¶ Vtrū ep̄s possit suo subdito sine causa legitima denegare collationē ordinis? R. q̄ aut est regula ris. r̄ sic nō tenet ei conferre: imo suus p̄latus p̄t̄ hoc sibi denegare. Nec cōtra sui p̄lati volūtatē p̄t̄ pmoueri. r̄ sic loquit̄. c. ad aures. de tēpo. or. Aut est secularis et sic non tenet ep̄s. Aut est in dignitate et beneficio. et sic non potest ep̄scopus ei denegare. et sic loquitur. c. ex tuarum tenore. de tempo. or.

¶ Vtrum ordinans indignū scienter peccet mor taliter? R. fm̄ Asten. li. v. ti. v. q̄ sic. quia infideli ter agit cum domino qui eum dispensatorem con stituit.

Ornatus que requirunt̄ vt sit sine

peccatō: R. q̄ sex. r̄ intelli

go tam de ornatu vestimentorū r̄ cor poris viroz̄ r̄ mulierū q̄ de ornatu do morū r̄ suppellectiliū.

¶ Prīmū recta intentio. s. vt nō fiat p̄ supbiā vel libidīnē. h̄ ex legitima causa. Nā vt dicit Criso. in c. sicut. xxxij. q. v. Sicut etiā peccatū opus sine vo

luntate nō facit. ita iusticia ex opere non cōsumat̄ nisi voluntas affuerit. Nā vir ornans se vel mu lier vt nō appareat in contemptū honestis perso nis. vel vt placeat viri vxori sue. et vxor viro r̄ huiusmodi. ex tali intentionē licitus est quilibet orna tus si nō alie ad sint cōditōnes de quib; infra. Si autē fiat p̄pter aliā intentionē sic tale erit peccatū quale est peccatū intentio. Unde Augustinus de sermone domini in monte. Exponendo illud. cū ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite r̄c. In hoc autē inquit. c. maxime aduertendū est non in solo nitore rerū corporaliū atq; pompa. sed etiā in ip̄is sordibus et lutosia esse posse iactantiā. et eo peri culosiorē quo sub nomine seruitutis dei decipit hec ille. Et quo patet q̄ et superabundantia r̄ de sectus et etiā mediocritas ornatus ex intentio ne mala semper mala est. Discutiatur ergo p̄ima intentio ornatus. et si sit ad puocandū alios ad li bidinē sic est mortale peccatū. quia non solū concupiscere sed velle concupisci extra statū ma trimoniū. damnabile est fm̄ Augustinū. similiter si sit p̄pter elationē. vanā gloriā. et superbiam que sit mortalis. r̄ quādo sit. vide Superbia r̄ va na gloria.

¶ Sed nunquid mulier nupta possit se ornare vt placeat alicui viro? R. q̄ licet quidā indistincte te neant q̄ nō per dictū apostoli p̄me Cor. vij. cum dicit. mulier que nupta est r̄c. Tu tamē tene illud nupta accipi quantū vel ad rem. vel intentionem Et ideo illa mulier q̄ intēdit nubere vt placeat ali cui p̄ vxore. si se ornat nō habet prauā intentionē h̄ bene illa que cū non intendat nubere vel nō po test cum aliquo querit ei placere. r̄ in hoc concor docto. p̄muniter. Alexan. r̄ S. Tho. xxij. q. dxxix. facit. c. non satis. lxxxvj. distanti. et do. Luce. ij. Si oculus tuus simplex fuerit r̄c. i. si intentio tua re eta vel nequā fuerit. opus indifferens erit rectum vel nunq̄.

¶ Secundū quod requiritur in ornatu est hone stas. Nihil enī in honestū potest esse licitū. Unde sicut sine iusticia nemo ingreditur regnū dei. ita sine honestate que est vna de partibus eius essen tialibus. i. iusticia. S. iuris p̄cepta. ff. de iusti. r̄ iure Et p̄terea Pau. ad Gal. v. ponit impudicitiam vnum de excludentib; a regno dei. Directe autē habet inhonestatem ille ornatus ex quo mulieres vel viri ostendunt loca impudica. r̄ licet viri non ostendant nude sufficit ad impudicitiam taliter eoz̄ formas ostendere q̄ fm̄ rationem rectam im pudicitiam ostendunt. Sicut faciunt qui vestimē ta ita breuia ponant q̄ omnia signa virilis mēbra apparent. Similiter continet impudiciā q̄ mu lieres taliter vestimenta aperiant q̄ pectus r̄ ma millas ostendant. Unde tales nō audeo excusare a mortali quando notabiliter in hoc excedūt. Excusarem bene viros quando tali habitu vterent̄ ex aliqua necessitate. puta equitando. et coram ta libus qui non habent prouocari ad lasciuia; sicut cum iuuenes indūt in dyplōide simul r̄ huiusmo di. et idem dico de mulieribus in do mo coram vi ris suis: aut alijs mulierib; aliter non. Nec valet

q̄ sic est consuetū quia corruptela est. l. q̄ nō ratio
ne. ff. de lega. que potius auget peccatum. c. si. de
consue. Similiter fm aliquos videt impudicum
q̄ mulier habeat caput discoopertū. S; Augusti
nus in epistola ad possidū videt tenere q̄ hoc sit
verū quo ad decentiā nō necessitatē. Inquit em̄
capillos nudare feminas q̄s et caput velare. Apo
stolus iubet. nec maritatus decet. hec ille. Et glo.
sup illud p̄me. Loz. xj. Mulier velatū habere de
bet caput. dicit q̄ alique excusant. a peccato quā
do hoc nō faciunt ex vanitate s; ppter contrariam
consuetudinē. et sic tene q̄ cū hoc de se non sit im
pudicum excusat consuetudo. et hoc sequit sanctus
Tho. vbi. s.

4 Sed nunquid fucantes se. seu colorātes se. aut
alia signēta adhibentes. vtp̄ta adulterinos cri
nes et h̄mōi faciant contra honestatem taliter q̄
peccēt mortaliter. Ita. circa hec ē diuersa opinio
inter doc. S. Tho. vbi supra tenet q̄ h̄mōi fictio
nes nō possunt esse sine peccato nō tamē semp est
mortale. Sed solū q̄ sit ppter lasciuā vel i dei cō
temptum. Alex. in. iij. pte summe recitat quosdā
tenere. q̄ si talia fiant ad occultandū defectū puta
morph. cā in facie vel nuditatē capitis quia nō vi
det peccatum mortale. Si vō fiant ad fingendā
puleritudinē maiorē. sic fore mortale peccatū. Ipe
vō Alex. dicit q̄ licet hec opinio sit humanior ta
men tutius sibi videt dicere. q̄ omnino sit pecca
tum mortale. ad quod facit dictū Cipriani de ha
bitu virginū qui ait. Manus deo inferunt quan
do illud qd̄ ille formauit reformare cōtendunt im
pugnatio est ista diuini operis. p̄uaricatio verita
tis. Deum videre nō poteris q̄s oculi tibi nō sunt
quos deus fecit. s; quos diabolus infect de inimi
co tuo tincta cum illo pariter arsura. hec ille. Et di
ctum Hiero. ad Mauriciū filiam. Crimen ē post
crimatis sanctificationē cuiuslibet pigmētū si eco
vel puluere sordidari. Et dictū Augusti. de cōse
cra. dist. v. c. fucare. vbi ostendit q̄ est adulterine
fallacie et inhonestatis. Ego vō in occultantibus
defectū tenerē opinionē. S. Tho. In alijs autem
que talib; vtunt ad fingendā maiorē pulcritudi
nem recitare eis opinionēs p̄dictas et inducere p
posse ad dimittendū ostendens piculus q̄ si pure
vellent tenere opinionē. S. Tho. non negare eis
absolutionē. s; me exonerare et sup ipsos vel ipas
relinquere.

5 Tertū q̄ requirit in ornatu cōueniētia perso
ne. Nam religiosus debet habere habitū religio
sum aliter esset excommunicatus. vt s. Excommuni
catio. vij. casu. xxvij. Clericis aliquib; nō licet vt
vt s. Clericus. iij. Vnde tenet Vlde. q̄ si religio
si vel religiose ferrent habitū non cōueniētiē sue
p̄fessionis q̄ peccāt mortaliter si nō in modico ex
cedant. Idē dic de muliere que vtitur habitū vi
rili vel ecōtrario. s. q̄ peccat mortaliter. quia facit
contra p̄ceptū Deutronomi. xxij. et videtur sequi
S. Tho. vbi supra. quia dicit q̄ specialiter est p
hibitum. Addit tamen q̄ posset quis tali habitu
vti sine peccato ppter aliquā necessitatē v̄l causā
vt occultaret se ab hostibus vel quia aliud nō ha

bet vestimentū et h̄mōi. facit ad hoc. c. clerici offi
cia. de vi. et ho. de. et qd̄ ibi no.

¶ Quartū q̄ requirit in ornatu est parsimonia et
moderatio. s. ne sit supfluus vel quo ad multitu
dinem et diuersitatē vt in multis vestibus iocali
bus et h̄mōi. vel quo ad p̄ciositatē vel quo ad cu
riositatē. Nam vsus supfluus est omnino vicio
sus. vnde ad Sal. v. Inter alia que excludūt a re
gno dei cū fuisset dictū de fornicatione ponit lu
xuria. vbi dicit glo. s. quelibet supfluitas intellige
notabiliter excedens vt sit mortalis. Vnde Tho.
vbi s. dicit q̄ facientes ornamenta supflua et cu
riosa peccant et q̄ supfluitas est notabiliter exce
ssiva nō est dubiū inter doct. quin sit mortalis. sed
difficultas est in cognoscendo q̄ dicit notabili
excessiva. vnde p hoc intelligendo mihi videtur
dicendū q̄ ornatus dicit supfluus q̄ excedit cō
ditionem status p̄sone ad quā conditionē cogno
scendam. Tria sunt tempora consideranda tanq̄
tria specula ex quib; intelliget. q̄ dicit supfluus
p̄mū tempus p̄teritū. s. qualiter puenisti ad ta
lem conditionē puta dominū. nobilitatem et diui
tias. Si quippe p rapinas. vsuras. falsos p̄tract
er quib; restitutioni teneris obnoxius ad talē cō
ditionem puenisti vti nō poteris multitudinē di
uersitate p̄ciositate vel curiositate qua alij vtunt
cōmuniter existentes in tali cōditione et statu sine
peccato mortali. Nam rebus obnoxius restitutioni
nō licet vti sine peccato mortali ad statū vel pom
pam. de restitutione spoliato. c. sepe ptingit. et hoc
est qd̄ dicit. Isa. ix. c. Vestimentū admixtū sangui
ne cibis erit ignis. et Jere. ij. c. In alis tuis inue
tus est sanguis animarū pauperū. Et quīs super
incertis restituendis possit p̄latus. Ecclesiastici
dispensare vt quis de eis viuat fm qualitātē con
ditionis naturalis alicuius. Si tamē hoc facit ad
supfluitatē et statū solum. est in statu dānationis
tam dispensans q̄ dispensatus. facit qd̄ no. in ca.
dudum. cl. ij. de elect. et in. c. et si illi. xij. q. ij. Solū
modo eis dispēlare licet de incertis vt viuere pos
sint fm eorū conditionē. quia ille qui ē consuetus
vti cibis delicatis. vel vestib; nō posset sic grossis
vti sicut qui ad hoc est assuetus. et ideo oportet mul
tum tēperate hoc faciant. Si vō ad talem condi
tionem puenisti non per talia que necessario sunt
restituenda sic credo. et si non sis naturaliter nobi
lis nihilominus poteris te ornare fm illum statū
ita q̄ ex hoc non erit iudicandus tuus ornatus no
tabiliter supfluus. Secundū dicit ips̄ p̄sens s; si
ornatus talis conuenit tue cōditioni. Maior cū
dignitati cōuenit maior ornatus dicto capi. clericis
officia. Et ideo vt scias quid tibi cōueniat ante de
q̄ cū nulla sit maior dignitas q̄ diuina. et tamē in
ipso cultu diuino debet ornatus esse temperatus.
vt patet in. c. gloria ep̄i. xij. q. ij. a fortiori ornatus
p̄latorū ecclesiasticorū. Idē dic q̄ ornatus impera
toris q̄ omnes mundanos supereminet. vt in. l. cum
multa. in fi. l. de bonis que liber. debet esse tem
peratus. Ceterorū vō tanto magis tēperatus de
bet esse quanto inferiores sunt ab ipsa iperatore
dignitate. Et quīs ita sit de iure nihilominus q̄n

suavitas hodie attendenda est. q. ut dicit angu. xij. di. c. j. Quisquis rebus preteritis strictius vitur q. se habeant mores eorum cum quibus vivit aut intemperatus. aut suspiciosus est. quisquis vero sic vitur. ut metas consuetudinis bonorum inter quos conuersat. excedat aut aliquid significat dicit glo. puta infirmitatem et legitimam causam aut flagitiosus est. In omnibus aut talibus non usus rerum sed libido inculpanda est. Quid igitur locis. temporibus et personis conueniat diligenter attendendum est. nec temere flagitia reprehendamus. hec ille. Ante si vis agnoscere si excedis considera comitatem bonorum inter quos vivis qui sunt equalis dignitatis. nobilitatis. diuitiarum abundantie. et notate dixi comitatem honorum non aliorum. Et si finem eorum consuetudinem videris preciosis. vel multitudine. aut curiositate non iudicabo excessum. Nisi occurreret tibi casus in quo aliqui proximi essent in extrema necessitate. q. tunc dicas finem Zimbri. in. c. sicut huius. xlvij. di. Plurimum sufficiat sumptus. s. tue necessitatis et familiarie violenter obtentum est.

¶ Sed nunquid ille qui est equalis in diuitiis nobilibus possit ornare se finem q. comiter nobiles faciunt licet ipse sit ex infimo genere. R. q. sic. Nisi quo ad deaurata q. de iure conueniunt doctoribus et militibus. R. q. nobilitas hodie non attribuitur finem virtute. s. finem pompa et opinione. fallit etiam hoc q. ad comparationem platonum. dionum. et officialium quibus licet aliquis esset ipsis ditior non liceret se ornare finem q. tales prelati vel domini vel officiales communiter faciunt. Conclude ergo q. si quis vitur ornatum preciosum vel multiplici aut curioso finem conditionem statum. ut comiter faciunt patris tunc boni diuites vel nobiles sibi equales non peccat.

¶ Tertium tempus considerandum est tempus futurum hoc est q. consideret si in tali ornatu poterit se tenere taliter q. in futurum non habeat committere aliqua peccata mortalia. Nam si est necesse aliqua mortalia committere ut in tali ornatu se teneat sicut illi qui propter talia habet necesse in partibus remotis ad negociandum morari dimissis vicibus ibi propter eorum imbecillitates multa mortalia committunt et homini. Nam tunc talis ornatus est superfluus et illicitus finem ergo predicta tria tempora potes cognoscere quia habet superfluitatem et quia sit difficillimum cognoscere quia habeat notabilem superfluitatem q. sit peccatum mortale nisi finem parum tempus et tertium. Tamen detestandi sunt q. ut in pluribus habent de superfluo. et sic de peccato vitio qui sunt occasio multorum peccatorum. Nam primo inducunt ad lasciuiam. secundo impediunt multa matrimonia. et tertio prebent materiam inordinate cupiditatis. ideo ps. xxx. Odisse obseruantes vanitates superuacue.

¶ Quintum q. requirit ornatus ut sit licitus. est ut non apponat circa eum nimia sollicitudo. finem enim s. l. bo. vbi. s. Nimia sollicitudo circa ornatum etiam si non sit deo ordinatio ex parte finis redditur illicita. Et q. ista sollicitudo nimia non sit mortalis nisi quia propter ipsam dimitteret necessaria ad salutem hominum saltem est veniale peccatum.

¶ Sextum q. requirit ut ornatus sit licitus est ut

non sit scandalosus primo dicit Alex. de all. i. scda scda. q. licet se ornare preciosis vestibus finem nobilitatem persone. et consuetudinem terre. et dignitatem officij. ita tamen q. absit libido in voluntate. et scandalum in exteriori opere. nec mirum q. Math. xvij. ve homini illi per quem scandalum venit. Aduerte tamen q. licet aliquis puocet ad cupiditatem propter ornatum alterius si ille qui ornatur se hoc non intendit. nec est excessus in ornatu erit potius scandalum passiuum et occasio accepta. Sed quia in ornatu excessus presertim incitatus ad libidinem ut in mulieribus inueniuntur tibus nouas inuentiones seu vanitates. et credunt probabiliter q. aliqui puocant ad libidinem non excusantur a mortali si de hoc non curant sed potius volunt portare. Si vero non credunt probabiliter q. prebeat occasione ruine alteri sic difficillimum est deterrere de mortali licet aliquantulum excedat. Verum est q. periculosus est excessus in ornatu puocatus ad libidinem ut in mulieribus facientibus solas nouas quas singulariter diabolus puocat ad ornatum se magis q. viros. q. magis sunt efficaces ad illaqueandum animas. Et ideo licet non possit finem dari de mortali pro quanto excessu nihilominus semper inducende sunt ad dimissionem propter periculum propter quod comminat eis dominus per Isa. in. iij. ca. In illa inquit die. s. iudicij auferet dominus ornamentum calciamento rum et toques. s. colaria et monilia. et armillas. s. ornamenta brachiorum. ut maniche rechamate vel longem. mitra. s. macagnones vel lunetas. discriminalia id est pectines ad pectinandum caput. vel ceruetos. pectines. i. ornatus talorum in fine vestis ut sunt caude vel simbrae. murenulas. i. catenas paruas circa colum. olfatoriola in aures gemmas in fronte pendentes. et mutatoria. i. diuersas vestes et lintheamina ut faciunt romane supra vestes. acus et specula. sindones et camissias. vittas. i. bunclos pro capillis colendis et thestris. i. vestes estivas. ut iunt iomee. a. eria q. est estas et erit pro suaui odore fetor. pro zona funiculus. pro crispanti crine calincium. et pro fascia pectorali ciliolum. hec ibi. Sis ergo prudens o confessor ut non precipites siniam ubi non est precipitanda. et cautus vitio relaxes quod semper est restringendum. q. cum comiter in ornatu non sunt conditioes supra posite sit que preter in ipso peccatur. ergo taliter ornantes se dant operam rei illicite et propterea iuri dice imputatur eis malum quod probabiliter ex eis euenit. s. lasciuia. facit. c. eu qui. et c. quantum. l. dist. et quod no. in. c. sicut dignus. de homi. ideo detestandum prope quod merito saluator Luce. xvj. expressit q. diues damnatus induebatur purpura et bisso.

Preciositas

est cum quis quiete necessaria saluti corporis accepta vacat ab aliquo opere spirituali vel corporali. et hec est filia accidie. Et quando sit peccatum mortale. vide. s. Accidia. S. j. et ij. et j. Preceptum. v. s.

Actum

aut dicitur a pactione inde est pacis nomen appellatum. et est pactio duorum pluriumue in idem placitum seu consensus. ut dicitur in. l. j. ff. de pac. Et ideo omnis contractus genera-